

Experiències

La identificació dels fons de l'Administració a l'Arxiu Nacional de Catalunya*

Àngels Bernal i Anna Duran**

El treball que presentem és el fruit d'un llarg procés de reconversió dels fons de l'Administració de l'ANC, que s'inicia la primavera del 1996 i acaba durant la tardor del 1999, amb l'objectiu de millorar la seva organització i difusió.

Per raons d'espai, no es publica aquí el detall de la reconversió efectuada amb cadascun dels 130 fons objecte d'identificació. Tanmateix, aquesta informació resta a l'ANC a disposició dels qui hi estiguin interessats.

Antecedents

Durant la primera etapa de l'ANC, entre el 1981 i el 1991, la tasca principal era l'ingrés de documentació. Tot i la migradesa de recursos humans i materials que va caracteritzar i condicionar la primera dècada de funcionament, cal destacar que en aquell temps van ingressar un important nombre de fons, molt significatius per a la història de Catalunya, que avui es conserven a l'arxiu.

En aquesta primera etapa existia un llibre de registre d'entrades on manualment s'enregistraven els ingressos. A cada assentament del llibre s'informava sobre la data i el codi de l'ingrés; la modalitat de dipòsit; el títol o nom del fons, o bé un breu resum del contingut; el volum i les dates extremes del material ingressat; la procedència entesa com a dipositant; el codi del fons adjudicat per l'arxiu i la signatura topogràfica on restava dipositada la documentació.

Sovint, per als fons de l'Administració, era el dipositant o l'organisme que majoritàriament havia produït la documentació objecte d'ingrés qui donava nom al fons, fet que provocava una certa confusió entre titular, productor i dipositant de l'ingrés i, en conseqüència, aquesta imprecisió també es traslladava als fons. Val a dir que fins aleshores no existia cap directriu sobre la identificació de fons que validés o invalidés la pràctica realitzada per l'ANC.

Les primeres normes arribaren l'any 1992, quan el Servei d'Arxius del Departament de Cultura difon la *Norma per a l'elaboració del qua-*

dre de fons, resultat del treball realitzat per una comissió que el mateix Servei d'Arxius havia creat l'any anterior. Bàsicament la norma tipifica els fons en 14 grups i breument dóna criteris per identificar-los, relacionar-los i denominar-los. L'objectiu principal que es perseguia era homogeneïtzar la difusió dels fons, concretament la presentació del quadre de fons als usuaris de la Xarxa d'Arxius Històrics de la Generalitat de Catalunya.

Paral·lelament, dins l'àmbit dels arxius administratius de la Generalitat s'imposava el criteri funcional per classificar els documents d'arxiu i s'invalidaven els antics quadres amb classificacions orgàniques. El que es feia era adaptar a la documentació produïda o conservada per l'administració catalana el mètode de classificació universal difós per Michel Roberge, que, tot i considerar inqüestionable la identificació del productor, emfasitza la classificació basada en les funcions i activitats d'un organisme. Possiblement aquest corrent va influir en els criteris de la *Norma del quadre de fons*, per tal com, només en els casos de l'Administració autonòmica i de l'Administració perifèrica de l'Estat, es consideren les funcions generadores de fons.

El setembre del mateix any se celebrà el XIIè Congrés Internacional d'Arxius a Montréal (Quebec), on l'ICA presentà un primer esborrany de la norma ISAD(G). Malgrat l'assistència d'una petita però variada delegació d'arxiviers catalans, ISAD(G) no va tenir en aquell moment prou ressò entre els professionals del nostre país. Davant els múltiples esforços que en aquella època es realitzaven, qüestionar-se l'estandardització del primer nivell de descripció –el nivell de fons– no era el que prioritzàvem els professionals dels arxius. Per tant, el quadre de fons normalitzat era l'única norma utilitzada pels arxius històrics de la Generalitat per descriure als seus usuaris el conjunt de fons que conservaven.

En aquest context, l'ANC iniciava una nova etapa, la qual, amb l'augment de recursos humans i materials, possibilitaria plantejar-se millores de tota mena. Per exemple, en relació amb els fons de l'Administració es van fer estats de la qüestió i propostes de millores en diversos àmbits: servei de sol·licituds de l'Administració, servei d'atenció als administrats, avaluació i tria, programes de restauració de documents, condicions i tràmits sobre l'accés, calendaris de previsió de transferències, tipificació d'instruments de descripció... En general, s'inicià un procés de sistematització, la primera tasca del qual seria la revisió i comprovació física del registre d'ingressos.

Per començar, el gener del 1993 s'informatitza (amb *DbaseIII*) el llibre de registre d'entrades. A més de la informació que ja s'enregistrava manualment, ara s'indicava si la documentació estava en fase de prearxivatge o ja era històrica i, en aplicació de la Norma del Servei d'Arxius, s'hi afegia el tipus de fons.

A més a més del registre d'ingressos es formen expedients que, en el cas de les transferències ordinàries, contenen la sol·licitud, els fulls de transferència i documentació complementària i, en el cas dels

ingressos no dipositats per arxius centrals, contenen les relacions o actes de lliuraments i els convenis, així com la documentació complementària.

En un primer moment, els expedients corresponents als ingressos de documentació en fase de prearxivatge (documents entre 16 i 30 anys), que es conservaven a l'arxiu de gestió separatament dels expedients d'ingrés de documentació històrica (documents a partir dels 30 anys). Però, ja que un mateix ingrés pot incloure documentació de les dues fases, aviat es decideix arxivar-los tots junts com a sèrie única.

Les millores aplicades a la gestió dels ingressos només van resoldre alguns dels problemes: encara calia decidir els criteris per identificar un fons i per normalitzar-ne els noms, diferenciar amb claredat els productors dels titulars i dels dipositants, verificar si tota la documentació d'un ingrés formava part del mateix fons...

El desembre del 1994, s'iniciava el disseny de l'aplicació informàtica que gestionaria tots els fons de l'arxiu. L'aplicació integral, anomenada GANC, havia de contemplar un registre per als fons i un altre per als ingressos. Quant a les fases documentals, es preveia la possibilitat d'informar sobre la fase de prearxivatge, però tan sols com una variable a considerar sobre les condicions d'accés. Posteriorment, durant la fase de proves de la nova aplicació, es veu la necessitat de recollir de forma diferenciada el nom del fons (que sovint coincideix amb el del productor), el del titular (que no sempre coincideix amb el productor) i el del dipositant o organisme transferidor (en sigui o no el titular).

Malgrat que l'aplicació GANC no s'implantaria fins a la tardor del 1999, el registre d'entrades (inicialment en base de dades *Dbaselll*, migrada posteriorment a *Lotus Approach*) es va transformant i s'assimila cada cop més als registres de fons i d'ingressos del futur GANC, facilitant-ne el control i la gestió. Però és evident que el nou disseny informàtic no resolvia per ell mateix els principals problemes plantejats a l'hora de triar quin fons interessa consultar.

El quadre de fons de l'arxiu continuava presentant problemes:

- alguns noms de fons podien desorientar sobre el seu veritable contingut;
- hi havia fons massa petits que perdien la relació de dependència amb altres fons;
- hi havia fons massa grans que integraven documentació de diversos productors ocultant quin era el veritable abast dels documents;
- en alguns casos el titular o el dipositant donaven nom al fons en lloc del productor, el que provocava que un mateix fons agrupés documents de conjunts originals independents, de manera que el nom del fons desvirtuava la informació sobre el seu veritable contingut.

Calia, doncs, establir els criteris arxivístics per identificar els fons i per denominar-los. Aquesta és la tasca que l'Àrea dels Fons de l'Adminis-

tració de l'ANC –creada pel Decret 2/1995, de 10 de gener, de reestructuració de l'ANC– va iniciar la primavera del 1996.

Objectius i metodologia de treball

L'objectiu del present estudi ha estat la recerca de criteris per identificar els fons de l'Administració, és a dir, delimitar els conjunts de documents que existeixen a l'ANC. L'àmbit d'aplicació és limitada, per tant, a la documentació que ha ingressat a l'arxiu definitiu.

El mètode de treball seguit ha estat el següent:

1. Fer un estat de la qüestió des del punt de vista tant teòric com pràctic.
2. Establir uns criteris inicials per a la identificació dels fons.
3. Aplicar provisionalment els criteris als fons de l'ANC.
4. Avaluar-ne els resultats.
5. Adaptar la documentació i els instruments de descripció als criteris definitivament adoptats.

Referent a les teories arxivístiques, a més de la definició clàssica, de 1988, del diccionari de l'ICA i del glossari de la primera edició de la Norma ISAD(G), de l'any 1993, s'han considerat els autors següents, que relacionem per ordre cronològic de difusió:

- 1937 Hilary Jenkinson (Regne Unit)
- 1970 Elio Lodolini (Itàlia)
- 1977 Michel Duchein (França)
- 1980 Peter J. Scott (Austràlia)
- 1987 Antonia Heredia (Espanya)
- 1989 Giuseppe Plessi (Itàlia)
- 1991 Sylvain Sénécal (Quebec)

A més, s'han consultat els treballs encomanats l'any 1992 als arxivers canadencs Terry Cook, Terry Eastwood, Heather MacNeil, James Lambert i Jean Pierre Therrien, pel Bureau of Canadian Archivists, que són manifestació de la reflexió col·lectiva sobre el tema que ens ocupa.

A l'àmbit espanyol, l'any 1992 es publiquen les actes de les *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*, celebrades a Madrid el març del 1991 i organitzades per la Direcció dels Arxius Estats. Entre les ponències i comunicacions presentades, donen indicacions sobre el concepte de fons el grup de treball sobre l'AISS (format entre altres per Ana Laviña, Mª Luisa Conde, Miguel Ángel Jaramillo i Josefina Cubells); Juan José Generelo i Ángel Laso; Ana Duplá i Pedro González García.

Pel que fa a Catalunya, s'ha analitzat la *Norma sobre el quadre de fons*, publicada el maig del 1994, d'aplicació obligatòria als arxius de la Generalitat que fan funcions de centres de prearxivatge i d'arxiu històric. La *Norma* és el resultat dels treballs sobre criteris d'ordenació i enumeració de fons que entre el 1991 i el 1992 van realitzar, per encàrrec del Servei d'Arxius del Departament de Cultura, una comissió d'arxivers formada per Ramon Planes (coordinador), M. Antònia Balsells, Lluís Cermeno, Joan Fernández, Josep Fernández, Josep M. Masachs, Josep Matas, Dolors Montagut, Sabí Peris i Santi Soler.

També s'ha tingut en compte el *Sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya (SGGDA)*, d'aplicació obligatòria al conjunt de l'Administració de la Generalitat. El sistema fou dissenyat entre el 1988 i el 1992 pels responsables de diversos arxius centrals administratius, coordinats des del Servei d'Arxius, però se'n fan ajustaments fins a l'any 1995, quan s'elabora el primer esborrany de manual sobre el sistema. Els arxivers que hi van col·laborar són: Jordi Andreu, Rosa M. Aubesart, M. Antònia Balsells, Àngels Bernal, Montserrat Canela, Nativitat Castejón, Alfred García, Joan Antoni Jiménez, Patrícia Lloveras, Betlem Martínez, Ricarda Márquez, Ferran Navalón, Gràcia Pedrosa, Jaume Sardà i Teresa Solé. I per part del Servei d'Arxius, en van fer la coordinació, fins al gener del 1992, Josep M. Sans i Francesc Balada i, després, Francesc Olivé, Lluís Cermeno i Anna Lorente.

A més de l'anàlisi teòrica, l'estat de la qüestió es va completar amb la consulta de guies, tríptics, opuscles i altres materials publicats per tal d'esbrinar quin concepte de fons aplicaven diversos serveis d'arxius, tant intermedis com definitius.

Per tipus d'arxius, els 42 centres triats foren:

1. Xarxa d'Arxius Històrics de la Generalitat, dos centres: Girona i Tarragona.
2. Arxius generals d'àmbit estatal o de comunitat autònoma, quatre centres: Arxiu General de l'Administració de l'Estat, Arxiu Històric Nacional, Arxiu Central de la Diputació General d'Aragó i Arxiu Regional de la Comunitat Autònoma de Madrid.
3. Arxius ministerials, deu centres: Agricultura, Pesca i Alimentació; Afers Exteriors; Cultura; Educació i Ciència; Hisenda; Indústria i Energia; Interior; Justícia; Obres Públiques i Urbanisme i Presidència del Govern.
4. Unitats directives que depenen de ministeris, dos centres: Secretaria d'Estat d'Economia i Comerç i Direcció General d'Assegurances.
5. Delegacions territorials de l'Estat o de comunitats autònomes, cinc centres: Delegació d'Hisenda de Terol; Delegació Provincial de Proveïments i Transports de Burgos; Servei Provincial de Cultura i Educació d'Osca; Servei Provincial de Sanitat, Benestar Social i Treball de Terol i Delegació Provincial de Cultura de La Corunya.

6. Arxius històrics provincials, onze centres: Alacant, Àlaba, Albacete, Almeria, Astúries, Àvila, Badajoz, Burgos, Càceres, Cadis i Cantàbria.
7. Administració de justícia, dos centres: Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i Tribunal Suprem.
8. Arxius estrangers, sis centres: Arxiu Central de l'Estat d'Itàlia, Arxiu del Districte portuguès de Porto, Arxius Nacionals de França, arxius departamentals d'Aude i dels Pirineus Orientals i Arxius Nacionals de Quebec.

Teories i pràctiques van servir per consensuar uns primers criteris que a primers de 1997 s'aplicaran provisionalment als fons de l'Administració de l'ANC.

Encara, però, en començar l'aplicació provisional de criteris als fons de l'arxiu, vam tenir l'oportunitat de conèixer la praxis de dos grans arxius nacionals: Canadà i Austràlia. Ambdós havien dut a terme un procés similar al que anàvem a emprendre.

Durant el seminari sobre les normes ISAD(G) i ISAAR(CPF) impartit a Barcelona el desembre del 1996 per Hugo L. P. Stibbe, *Agent supérieur de normes del Bureau des normes archivistiques* dels Arxius Nacionals del Canadà, vam poder expressar-li la nostra preocupació sobre el concepte de fons. En resposta a les nostres qüestions, l'abril del 1997, Stibbe ens envià per correu electrònic els informes següents elaborats pels Arxius Nacionals del Canadà (NAC):

- *Interprétation des notions de fonds, de collection et de pièce dans la description des documents d'archives: exposé de principes. Version 3.2 (1993).*
- *Critères concernant l'établissement de fonds pour les documents du gouvernement du Canada. Version 3.0 (1995).*
- *Projet de procédures institutionnelles relatives aux notices d'acquisition. Rapport final (1995).*
- *Le classement des fonds d'archives aux Archives Nationales du Canada. Version 2.0 (1995).*
- *Report on the establishment of sous-fonds for the records of the Government of Canada (1996).*
- *Critères pour l'identification des fonds privés. Rapport version 4 (1996).*
- *Rapport sur la conversion des groupes d'archives en fonds d'archives aux Archives Nationales du Canada (1997).*
- *A radical look at the future* (Notes for Dr. Wallot's speech on RAD to AAO; s. d.).

La lectura d'aquests informes va ratificar els criteris adoptats per l'ANC i va reforçar els arguments utilitzats durant l'aplicació provisional, la qual va finalitzar la tardor del 1997.

Posteriorment, l'altra praxis que vam poder estudiar va ser la dels Arxius Nacionals d'Austràlia (NAA). Malgrat que l'any 1998 circumstàn-

cies extralaborals obliguen a fer pràcticament un parèntesi en la tasca sobre identificació de fons, excepcionalment va ser possible apropar-se a la pràctica australiana. A través d'Internet vam accedir a manuals de normes i procediments i a les bases de dades de descripció dels fons que oferia el web dels Arxius Nacionals.

La pràctica australiana ens suggereix la importància d'ingressar individualment les sèries generades per l'Administració pública. No tan sols perquè presenta avantatges en la gestió d'avaluació i tria i en la de l'accés, sinó també perquè facilita la tasca d'identificació del productor: sempre que sigui possible, una sèrie o tram de sèrie produïda per un únic productor es considera un ingrés independent.

Pel que fa a la consulta de fons, el catàleg *on line* dels Arxius Nacionals d'Austràlia permet recuperar tota la documentació generada pel mateix productor, així com resseguir els diversos productors d'una sèrie. L'experiència australiana més que aportar criteris per a la identificació dels fons ens alerta sobre la necessitat d'enregistrar les sèries, així com els productors.

Finalment, el gener del 1999 es fixen definitivament els criteris per a la identificació dels fons: primer, s'apliquen als nous ingressos i, del març al setembre, a la documentació ingressada durant els anys anteriors (entre el 1981 i el 1998).

El darrer trimestre del 1999, s'inicia el procés de migració de les bases de dades existents –on s'enregistraven i es descrivien els fons– a la nova aplicació informàtica GANC. Finalitzada la migració, l'estiu del 2000, tant els instruments de descripció com físicament la documentació s'adapten a les convencions de l'ANC per identificar els fons de l'Administració.

Estat de la qüestió

I. Principis i teories arxivístiques

Si busquem al diccionari de la llengua de l'Institut d'Estudis Catalans (1995) la paraula *fons* hi trobarem dues accepcions que fan referència als arxius: 1) conjunt [...] dels documents d'un arxiu; 2) conjunt de documents que constitueixen una secció o part [...] en un arxiu. Així mateix, la base de dades *Cercaterm*, del Centre de Terminologia de Catalunya –TERMCAT– defineix *fons* com: 1) conjunt [...] de documents d'un arxiu; 2) conjunt de documents que pertanyen a una institució.

En un entorn més tècnic, si per proximitat consultem la paraula *fondo* a l'índex espanyol del *Diccionari de terminologia arxivística* de l'ICA (1988) hi trobem les següents accepcions:

- 31(1) [*archive=archivo, fondo*] sinònim d'arxiu, entès com a fons d'arxiu d'una única provinença.

- 33 *[archive group=archivo, fondo]* conjunt de documents provinents d'un mateix origen i conservats agrupats en virtut del principi de respecte al fons.
- 171 *[files=fondo]* terme col·lectiu aplicat a una part o a tot el conjunt dels arxius de gestió d'una institució.
- 188 *[fonds=fondo]* conjunt de documents d'arxius de tota mena reunits per una persona física o moral o una institució en l'exercici de les seves activitats o de les seves funcions. El fons conserva la seva integritat després de ser transferit a un servei d'arxius.
- 373 *[record group=fondo]* conjunt de documents que tenen entre ells un lligam orgànic o funcional, ordenats d'acord amb el principi de respecte al fons, tenint en compte la història administrativa, l'organització i la importància quantitativa dels arxius de la institució afectada.
- 447 *[sub-group=fondo]* conjunt de documents a l'interior d'un fons, generalment constituïts pels documents d'una unitat administrativa subordinada.

En aquest cas la traducció espanyola, a diferència de l'original anglès, lluny de precisar el terme el generalitza. Així per fons podem entendre:

- els documents d'un únic productor (31[1] en ressalta la provenença),
- els documents acumulats per un mateix productor (a 33, preval l'acumulació i organització fetes pel productor),
- documents d'arxius de gestió d'una institució (171 remarca la fase documental activa),
- els documents que resulten de l'activitat pròpia d'un productor (188 destaca el productor en l'exercici de les competències que té encomanades),
- grups de documents vinculats entre ells (373 n'accentua la relació, ja sigui entre productors o entre activitats),
- grups de documents subordinats els uns als altres (447 prioritza la relació jeràrquica entre productors, però pot haver-hi jerarquies d'altra mena).

Però la imprecisió del terme no és una exclusiva de l'índex espanyol, també ho fan altres índexs, com el francès i l'italià. Així doncs, veiem que cada país o centre arxivístic –potser fins i tot cada arxiver– n'ha fet la seva particular interpretació.

L'any 1993, el glossari de la primera edició de la Norma ISAD(G) defineix fons [=fonds] d'acord amb l'article 188 del diccionari de l'ICA: "*conjunt de documents, de qualsevol tipologia o suport, produït orgànicament i/o format i utilitzat per una persona particular, família o organisme en l'exercici de les activitats i funcions d'aquest productor*"; s'exclou la referència al fet que "*el fons conserva la seva integritat després de ser*

transferit a un servei d'arxius". Així és com es tradueix tant a la primera (1995) com a la segona (2001) versió catalana de la Norma.

Segons aquesta definició, fons i productor són un binomi inseparable: perquè existeixin fons és condició necessària identificar productors de documents. Però... quin és l'element que permet delimitar un fons?

En aquest sentit, podem dir que segons el cas hi ha arxivers que identifiquen el fons a partir de l'organisme productor, d'altres ho fan a partir de les funcions que exerceixen els organismes productors i un tercer grup considera que es poden considerar ambdós i, fins i tot, també altres aspectes.

Era l'any 1841 quan Natalis de Wailly, funcionari dels arxius de França, proposava basar-se en la provenença enfront del corrent dominant a l'època basat en les matèries. Un segle i mig després, encara és vigent la manca de consens sobre el tema.

Teories que es basen en l'organisme productor

L'estudi de sir Hilary Jenkinson, *A Manual of Archives Administration*, el més antic dels considerats, data del 1937. Jenkinson considera productors de fons els organismes amb una estructura orgànica completa en ella mateixa, amb capacitat d'actuar independentment, sense cap autoritat afegida o externa, en tots els aspectes de la seva competència. És un criteri maximalista que, en l'àmbit de les administracions públiques, suposa que pràcticament identifica fons amb un tipus d'administració, per exemple: els documents generats per tots els òrgans d'una administració autonòmica formarien un únic fons. Inicialment, Jenkinson resol el problema, però de fet el traspassa al subfons i als nivells inferiors.

Elio Lodolini parteix de la tradició legal i l'ordenament jurídic italià que, ja des del final del s. XIX, atribueix categoria de fons al conjunt de documentació generada o aplegada per cada ministeri. Lodolini, en un estudi del 1970, dóna importància a la personalitat jurídica del productor: tot ens dotat de personalitat jurídica és un ens productor de fons. En un estudi posterior, afegeix com a criteri el de considerar com a fons tota la documentació procedent d'un mateix registre de documents. Lodolini, doncs, aporta a l'àmplia i imprecisa definició de Jenkinson els criteris més concrets d'organització dotada de personalitat jurídica i registre central.

Michel Duchein, en un article clàssic publicat el 1977 a *La Gazette des Archives* ("Le respect des fonds en archivistique: principes théoriques et problèmes pratiques"), estableix cinc criteris que han de reunir els organismes generadors de fons:

- 1) Un nom i una existència jurídica pròpies, resultant d'una norma legal precisa i datada (per llei, decret, ordre, etc.).
- 2) Competències precises i estables, definides per un text que tingui valor legal o reglamentari.

- 3) Una posició a la jerarquia administrativa ben definida en la disposició legal de creació, en especial la subordinació a un organisme de nivell més alt.
- 4) Un cap responsable amb capacitat per tractar els afers de la seva competència sense haver de sotmetre's automàticament a la decisió d'una autoritat superior.
- 5) Una organització interna coneguda i fixada, en la mesura del possible, en un organigrama.

A continuació Duchein resumeix així la seva proposta:

- Són productors de fons tots els organismes que tinguin una existència jurídica i un nivell de competències propi, encara que estiguin subordinats a un organisme superior.
- Són també productors de fons propis tots els organismes locals que depenen d'un organisme central.
- No són productors de fons les divisions o seccions internes d'un organisme.

Aquesta definició de criteris ha esdevingut clàssica i, d'una manera o altra, és adoptada per un nombre considerable d'arxiviers i institucions arxivístiques. Peter J. Scott, l'any 1980, afegeix als criteris de Duchein una definició d'organisme productor de fons (*agency*) com a part d'una organització, a qualsevol nivell en la jerarquia administrativa, que té –o ha tingut– un nom o títol propi i distintiu i generalment constant a través d'un determinat nombre d'anys, a més del seu propi sistema de gestió de documents independent (o en el cas d'una junta directiva, una comissió, un consell... un sistema propi i diferenciat d'actes de reunions).

També Antonia Heredia, al seu manual d'arxivística de 1987, adopta els criteris establerts per Duchein. Heredia remarca que cal que la posició de l'organisme en qüestió en la jerarquia administrativa estigui ben definida en l'acte legal originari, especialment la seva subordinació a un altre organisme superior. I, coincidint amb Pedro López, posa èmfasi en el fet que l'organisme productor de fons ha de tenir unes competències precises, estables i definides per un reglament o text legal.

En el marc de les primeres jornades sobre identificació i valoració dels fons de les administracions públiques, celebrades l'any 1991, també prevalen els criteris de Duchein a les intervencions de J. J. Generele i A. Laso o d'A. Duplá i el Grup d'Arxiviers de la Comunitat de Madrid. En el mateix sentit, el Grup de treball sobre l'AISS (format, entre d'altres, per A. Laviña, M. L. Conde, M. A. Jaramillo i J. Cubells) precisa que un fons ha d'estar vinculat a un organisme dotat de personalitat jurídica o amb plena capacitat d'obrar per l'acompliment dels seus fins.

Al Canadà, el Bureau of Canadian Archivist impulsa, també l'any 1992, una deliberació sobre el concepte de fons. En presentar-la, Terry Eastwood reflexiona sobre l'interès de conèixer les funcions per precisar quina sèrie o tram de sèrie correspon a un o altre productor, però argu-

menta a favor de la provenença per identificar els fons. *“És impossible –diu– precisar els límits d’un fons sobre la base de l’autoritat jeràrquica sense tenir en compte o senzillament amagant els lligams originats en la funció. Paral·lelament, la definició d’un fons establerta únicament a partir de les funcions corre el risc de velar relacions d’autoritat indispensables a la comprensió de la manera com l’organisme exercia les seves activitats”*.

James Lambert i Jean Pierre Therrien expliquen en el seu treball que bona part dels arxivers canadencs parteixen dels criteris establerts per Duchein, si bé n’adopten només uns quants o en deixen de banda alguns i n’adapten d’altres. Citen els casos dels Arxius Nacionals de Quebec, la Universitat de Laval, l’Arxiu de la Ciutat de Quebec, la Universitat de Quebec a Montreal i l’Escola Politècnica de Montreal com exemple d’institucions on s’apliquen totalment o parcial els criteris de Duchein.

Fidel també a Duchein és el canadenc Terry Cook, qui defensa l’adopció de tots els criteris fixats per Duchein i, coincidint amb Peter J. Scott, n’afegeix un sisè:

- 6) l’organisme productor de fons ha de posseir o bé un sistema independent de gestió documental (*general record-keeping system*) o bé un sistema d’actes propi.

Per aquest autor, l’adopció d’un sistema maximalista en la definició de fons presenta el greu problema de l’existència d’un nombre excessiu de subnivells entre fons i sèrie, nivells que no sempre queden ben reflectits als instruments de descripció i que dificulten la contextualització del document. Ara bé, la posició minimalista, tot i ser millor que l’anterior, és insuficient perquè esborra les interrelacions contextuais de les diverses unitats d’un mateix creador.

Teories que es basen en les funcions dels organismes productors

A l’altre extrem, hi ha arxivers i institucions arxivístiques que consideren que, independentment del productor o productors, tota la documentació que fa referència a una mateixa funció constitueix un fons.

Heather MacNeil, al seu article “The context is all: Describing a Fonds and its Parts in Accordance with de Rules for Archival Description” per al Bureau of Canadian Archivist, defensa que enfront dels capricis dels canvis administratius, és convenient considerar la unitat de funció que és a la base de la creació, acumulació i ús d’un conjunt documental com a mitjà per determinar si pot o no ser considerat un fons. Un conjunt de documentació constituirà un fons complet si té establert i continuïtat en l’exercici de les funcions encomanades, però serà part d’un fons més ampli si les seves activitats formen part d’una xarxa més gran de rela-

cions funcionals i només es poden comprendre en el context d'una competència més àmplia.

James Lambert i Jean Pierre Therrien exposen el cas de l'empresa Hydro-Québec. El 1989, l'empresa va dur a terme una profunda reorganització dels seus fons. Fins aquella data, cada unitat administrativa era considerada productora de fons. Van adoptar un nou criteri basat en grans funcions o competències de la companyia, cosa que va reduir el nombre de fons de 214 a 12. Cal observar, tanmateix, que es tracta de funcions dintre d'una mateixa organització.

Teories que es basen en ambdós o altres aspectes

Finalment, hi ha autors que opten per un mètode eclèctic, partint en cada cas del que els sembla millor.

Giuseppe Plessi posa de relleu el caràcter ambigu del concepte de fons. L'any 1989 manifesta que un fons pot ser constituït per un sol productor, per diversos productors o per una secció d'un organisme productor. Els criteris que defineixen el fons són, en primer lloc, la vinculació a una funció definida i precisa o, en segon lloc, la possessió d'un bon marge d'autonomia i iniciativa. Constata que per a la pràctica arxivística qualsevol de les agrupacions següents pot ser un fons:

- El conjunt de la documentació de tota una administració, ni que sigui molt gran, però senzilla i poc dividida en sectors d'activitats específiques diverses.
- Un conjunt de la documentació corresponent a un sector d'activitat d'un organisme.
- Un conjunt de documentació d'un sector d'una administració complexa (gran o petita), si aquest sector actua amb un bon marge d'autonomia i iniciativa.
- Un conjunt de documentació de diferents productors units per diferents afinitats.

Sylvain Sénécal, el 1991, va més enllà i desvincula totalment la noció de fons del context de producció dels documents. Lambert i Therrien ens diuen que Sénécal, bo i partint de la base que el concepte de fons és purament intel·lectual, creu que en la delimitació d'un fons han de prevaler les necessitats pràctiques: facilitar el tractament i seguiment dels documents i servir les necessitats d'accessibilitat a la informació d'una clientela determinada. Així, per ell, un fons es pot definir, segons convingui, entorn de:

- una funció particular d'un organisme,
- un període particular d'un organisme,
- una funció particular en un període determinat,
- un nivell jeràrquic, independent de la funció,
- etc.

Entre les pràctiques estrangeres basades en altres aspectes podem citar la dels Arxius Nacionals d' Austràlia, que fins als anys vuitanta es basava en el registre de transferències, anomenat *Accession System*. El contingut de cada transferència constituïa un conjunt documental independent.

A l'altra banda del Pacífic, els Arxius Nacionals del Canadà seguien la pràctica del *record group*, que definien com "*tot conjunt de documents del govern federal del Canadà o dels seus predecessors relacionats en el pla organitzatiu o funcional per una continuïtat administrativa [...] això significa que cada ministeri, direcció o organisme crea un record group diferenciat [...]*". Tot i que aquesta definició permetia prou d'assimilar el concepte de *record group* al de fons, a la pràctica s'aplicava el concepte molt menys rigorós adoptat als Estats Units: "*conjunt de documents que tenen entre ells un lligam organitzatiu i funcional, classificat tenint en compte la història administrativa, l'estructura i la importància quantitativa dels documents de la institució en qüestió*", és a dir, que la quantitat i la complexitat de la documentació podia prevaler fàcilment sobre l'aspecte institucional i duia a agrupacions arbitràries de documents.

A Catalunya, en l'àmbit dels arxius centrals administratius, des del 1988 diversos departaments de la Generalitat col·laboraven amb el Servei d'Arxius per tal de dissenyar un sistema general de gestió de documents, la sistematització del qual s'aconseguí l'any 1992, amb la fixació dels criteris bàsics i el disseny d'una aplicació informàtica anomenada *SIGEDA*. El sistema de gestió no planteja el concepte de fons, però una de les operacions que considera imprescindible és la identificació del productor, la unitat administrativa que gestiona la documentació. D'acord amb l'organigrama de l'ens, s'ha de confeccionar una taula de procedències on controlar les unitats de provenença que, juntament amb la classificació funcional, identifiquen els documents.

Però la primera teorització catalana pròpiament sobre el tema es fa l'any 1991, quan el Departament de Cultura de la Generalitat encarrega a una comissió formada per arxivers de la Xarxa d'Arxius Històrics i del Servei d'Arxius elaborar uns criteris d'ordenació i enumeració dels diversos fons custodiats als arxius definitius. La Norma que en resulta per identificar els fons parteix de l'organisme productor o de la funció, segons el cas.

Per la transcendència que per a nosaltres té la *Norma del quadre de fons*, a continuació l'analizem detalladament.

La Norma del Departament de Cultura per a l'elaboració del quadre de fons

La Comissió creada l'any 1991 va finalitzar l'encàrrec l'abril del 1992, quan una reduïda comissió de redacció donà forma definitiva al document "*Norma per a l'elaboració del quadre de fons*".

La norma fou elaborada pensant en els arxius de la Generalitat que fan funcions de centres de prearxivatge i d'arxiu històric, on ha de ser

d'aplicació obligatòria. El maig del 1994, es difon a través del butlletí *Arxius*, on es presenta com un referent per a altres tipus d'arxius.

Pel que fa als criteris de la *Norma per a l'elaboració del quadre de fons*, val a dir que estableix 14 tipus de fons: 1) Administració autonòmica; 2) Administració local; 3) Administració perifèrica de l'Estat; 4) Administració reial i senyorial; 5) Notarials; 6) Judicials; 7) Registrals; 8) Institucions; 9) Religiosos; 10) Associacions i Fundacions; 11) Comercials i d'empreses; 12) Patrimonials; 13) Personals, i 14) Col·leccions.

Els fons que han generat les diverses institucions públiques a Catalunya poden ser del tipus 1) Administració autonòmica; 2) Administració local; 3) Administració perifèrica de l'Estat; 4) Administració reial i senyorial; 5) Notarials; 6) Judicials; 7) Registrals; 8) Institucions, així com 14) Col·leccions.

Atès que l'ANC no ha ingressat fons notarials, de moment no en farem esment. Tampoc ho farem amb les col·leccions, car considerem que no són exclusiva dels fons de l'Administració.

Entre els set tipus de fons que hem analitzat podem veure que en alguns casos la norma identifica fons amb organisme productor, mentre que en d'altres l'identifica amb les funcions que el productor exerceix.

En concret, l'organisme productor identifica el fons quan es tracta de fons de l'Administració local, fons de l'Administració reial i senyorial, fons judicials, fons registrals i fons d'institucions. Mentre que s'identifica fons amb funcions de l'organisme productor per als tipus de fons de les administracions autonòmica i perifèrica de l'Estat i per als fons d'empreses públiques.

Segons la norma, cada entitat pública local (consell comarcal, ajuntament...) genera un fons. Ara bé, la documentació generada per "*organismes instrumentals com és ara patronats, instituts, fundacions municipals...*" s'integren al fons de l'entitat local: preval aquí la funció de gestió de servei local per damunt de la consideració d'organisme productor. Però, quan es tracti de "*centres de titularitat municipal de caràcter assistencial o de beneficència (especialment hospitals), o d'ensenyament*", que sovint són "*centres de llarga tradició, algunes vegades d'origen aliè a la corporació local o bé que anteriorment depenen d'altres institucions, després d'analitzar cada cas, l'arxiver haurà de decidir si adscriu la seva documentació a l'entitat local que n'és titular o bé si li dóna consideració de fons individualitzat, i el fa constar en aquest cas entre els fons d'institucions.*"

Per als fons de l'Administració reial i senyorial, si bé la norma enumera les funcions de l'Administració senyorial –judicials, militars, de policia, fiscals o de supervisió de l'actuació de les institucions–, tanmateix al final opta per considerar el productor a l'hora d'identificar el fons. En aquest sentit diu: "*En el cas que l'arxiu guardi diversos fons d'aquesta naturalesa caldrà indicar primer els de procedència reial i, següentament, els senyorials per ordre alfabètic.*"

En el cas dels fons registrals es citen fins i tot les disposicions de creació dels diferents productors (l'antiga Comptadoria d'Hipoteques, el Registre de la Propietat i el Registre Mercantil).

També per als fons judicials la norma accepta els productors com a identificadors de fons. Parteix de l'organització piramidal actual, amb el Tribunal Suprem al cim i els jutjats de pau a la base. Diu: *"L'enumeració dels fons d'aquest apartat vindrà donada per la mateixa jerarquització dels tribunals, des de la instància superior a les inferiors. Al seu torn, entre diversos tribunals d'una mateixa categoria, se seguirà l'ordre administratiu que ja tenen (Jutjat de Primera Instància número 1, número 2, etc.) i, en el cas dels jutjats de pau, l'ordre alfabètic de municipis"*.

I, així mateix, per als fons d'institucions la norma opta novament per identificar fons i productor. Entén per fons d'institucions els generats per aquelles entitats amb personalitat jurídica pròpia que, tot i estar en l'òrbita dels poders o administracions públiques, seria forçat adscriure'ls a alguna de les tres branques de l'administració (local, autonòmica o estatal), bé perquè:

- 1) algunes vegades es tractarà d'entitats en les quals participen representants de diferents administracions i/o representants d'entitats privades o particulars a títol individual;
- 2) poden ser organismes creats per a una funció molt específica, de servei o interès públic, vinculats en major o menor grau a alguna administració pública, però amb caràcter i atribucions clarament diferenciats d'aquesta, com ara les comissions provincials de monuments, les juntes electorals...;
- 3) tot i la seva dependència d'alguna administració pública, pot tractar-se de persones jurídiques amb una personalitat molt marcada, històricament o institucionalment. Seria el cas de moltes institucions de caràcter assistencial o d'ensenyament.

D'altra banda, com ja hem esmentat, podríem afirmar que la norma identifica el fons segons les funcions de l'organisme productor per als tipus de fons de les administracions autonòmica i perifèrica de l'Estat i per als fons d'empreses públiques. Tanmateix cal fer algunes precisions al respecte.

En el cas dels fons de l'Administració autonòmica la norma argumenta que, atès que l'estructura orgànica de la Generalitat, així com la denominació dels departaments o el repartiment de competències entre ells, ha anat variant i continuarà fent-ho, s'ha de desaconsellar d'adoptar *"el nom dels departaments com a referència per enumerar el fons de l'Administració autonòmica"* i per això opta per un criteri funcional. *"Seran els noms de les funcions corresponents, amb indicació en cada cas dels seus anys extrems, el que caldrà precisar [...] Aquests noms es faran constar per ordre alfabètic."* Aquest criteri afecta delegacions o oficines territorials, organismes autònoms, fundacions públiques, instituts,

patronats, empreses públiques o qualsevol altra figura mitjançant la qual la Generalitat actüi.

Però a la norma no figura la relació de funcions que cal utilitzar. En conseqüència cada centre arxivístic pot crear-ne una de pròpia, amb el grau de subjectivitat que això suposa...

Si, com a relació de funcions, s'opta per utilitzar el quadre de classificació del manual *Sistema General de Gestió de la Documentació Administrativa (SGGDA)* de la Generalitat de Catalunya, publicat l'any 1999 pel Servei d'Arxius, ens trobem amb la paradoxa següent: el primer nivell dels documents d'explotació d'aquest quadre funcional identifica un productor, el departament productor que ha generat documents que corresponen a diverses funcions específiques.

Per similitud amb l'administració autonòmica, el criteri funcional s'aplica també als fons de l'Administració perifèrica de l'Estat: *"D'aquí que, com en el cas de l'Administració autonòmica, sigui convenient d'adoptar el criteri funcional i de desestimar el criteri orgànic a l'hora de relacionar els fons documentals d'aquest grup"*.

Finalment, les empreses públiques no tenen la mateixa consideració que les privades. Mentre les privades constitueixen un fons propi, les empreses o societats constituïdes per l'Administració pública per a la prestació de determinats serveis s'integren al fons de l'administració corresponent, és a dir, al fons municipal o al fons de la funció que pertoca en el cas de les administracions autonòmica i perifèrica de l'Estat.

II. Experiències d'altres centres arxivístics

A més dels principis teòrics sobre el concepte de fons, es va buscar informació sobre la seva aplicació pràctica. En total es van consultar els fons de 42 centres arxivístics que, per tipus d'institucions, corresponen a arxius històrics de la Generalitat, arxius generals d'àmbit estatal o de comunitat autònoma, arxius ministerials, arxius d'unitats directives de ministeris, arxius de delegacions territorials de l'Estat o de comunitats autònomes, arxius històrics provincials, arxius de l'Administració de Justícia, així com alguns arxius estrangers.

L'estudi pretenia comprovar quins criteris aplica cada centre a l'hora de delimitar els seus fons. Ara bé, es va veure fortament entrebancat pel fet que, a les fonts consultades, sovint s'aplica el terme *fons* de forma ambigua o equívoca, de manera que costa distingir què es considera fons, grup de fons, agrupacions documentals inferiors o bé conjunts genèrics de documentació. Tanmateix, en principi vam trobar casos ben diversos.

Els arxius de la Xarxa (arxius històrics de Girona i Tarragona), per tal com apliquen *la Norma del quadre de fons*, identifiquen el fons amb l'organisme productor o amb la funció segons el tipus de fons de què es tracta.

Pel que fa als arxius generals d'àmbit estatal o de comunitat autònoma, la guia de l'Arxiu General de l'Administració de l'Estat no diferencia clarament entre grups de fons, fons i subfons, fet que fa difícil distingir els criteris que aplica. Tot i així, sembla que es tracta de fons basats en els organismes i aplegats en grups de fons amb criteris funcionals. La *Sección de Fondos Contemporáneos* de l'Arxiu Històric Nacional aposta per la delimitació basada en els organismes, però en el cas concret de la *Causa General* sembla aplicar un criteri més funcional. A l'Arxiu Central de la Diputació General d'Aragó el quadre de fons atribueix un fons únic i independent a cada departament. A l'Arxiu Regional de la Comunitat Autònoma de Madrid la majoria de fons corresponen a entitats o organismes amb personalitat pròpia, o bé a òrgans de les administracions local i perifèrica de l'Estat, encara que alguns ens presentaven algun dubte pel que fa a la seva condició.

Els deu arxius ministerials consultats (Agricultura, Pesca i Alimentació; Afers Exteriors; Cultura; Educació i Ciència; Hisenda; Indústria i Energia; Interior; Justícia; Obres Públiques i Urbanisme i Presidència del Govern) organitzen la seva documentació com a fons independent. Ara bé, alguns òrgans subordinats (subsecretaries, secretaries tècniques, direccions generals...) i els organismes autònoms figuren tan aviat al mateix nivell de fons com en nivells inferiors. L'Arxiu del Ministeri de la Presidència diferencia el Consell de Ministres, el Ministeri, diversos organismes autònoms, però afegeix epígrafs confusos, com ara el d' "*Autonomia y Mancomunidad*", "*Muertos ilustres*", "*Cuestiones sociales*"...

Les unitats directives depenents de ministeris que vam analitzar (Secretaria d'Estat d'Economia i Comerç i Direcció General d'Assegurances) identifiquen així mateix fons i organisme, però en el primer cas es considera un fons únic i en el segon sembla aplicar-se el concepte de fons a unitats de nivell encara menor.

També la delimitació dels fons de delegacions territorials de l'administració central o autonòmica presenta divergències. Per exemple, la documentació de la Delegació Provincial de Proveïments i Transports de Burgos és considerada com a fons independent per l'Arxiu Històric Provincial de Burgos, però altres arxius la inclouen dintre del fons de les delegacions ministerials.

Als onze arxius històrics provincials considerats (Alacant, Àlaba, Albacete, Almeria, Astúries, Àvila, Badajoz, Burgos, Càceres, Cadis, Cantàbria) els epígrafs dels fons corresponen, en el cas de l'Administració perifèrica de l'Estat, a funcions genèriques, però també trobem fons corresponents a organismes: ens locals, organismes autònoms, delegacions d'organismes centrals, òrgans judicials...; en altres casos, no queda clar de quin nivell d'agrupació documental es tracta.

L'Administració de Justícia aplica en general un criteri basat en l'organisme, tot i que en fons antics semblen haver-hi agrupacions basades en les sèries (plets criminals, recursos de cassació...) o, fins i tot, en el període (Guerra civil...).

Entre els arxius estrangers, els que apliquen bàsicament un criteri orgànic amb poques excepcions son l'Arxiu Central d'Itàlia, l'Arxiu del Districte portuguès de Porto i els Arxius Nacionals de Quebec. Les diferències que hi ha es troben en el nivell jeràrquic dels organismes creadors de fons. En el cas dels Arxius Nacionals de França i els arxius dels departaments francesos d'Aude i dels Pirineus Orientals, el particular concepte de sèrie vigent a França correspon d'alguna manera al de tipus de fons i aplica criteris basats més aviat en la funció o la matèria. El concepte de fons queda emmascarat pels diversos nivells existents entre la sèrie que utilitzen i el fons pròpiament dit, i no veiem prou clar què signifiquen els epígrafs que apareixen a les seves guies.

En definitiva, les conclusions que es van obtenir d'aquesta anàlisi van ser les següents:

- 1) A l'hora de delimitar els seus fons, les institucions estudiades empenen dos criteris fonamentals:
  - segons els organismes.
  - segons les funcions dels organismes.
 Tanmateix, sembla majoritària la primera opció.

- 2) Pel que fa al nivell a partir del qual es considera que un ens genera un fons, i no una part de fons, entre les institucions que opten per un criteri orgànic, hi ha també dos criteris fonamentals:
  - el més freqüent és el de considerar creadors de fons els ministeris, els organismes autònoms, les delegacions territorials, les diputacions, els ajuntaments, etc.
  - esporàdicament, pel que sembla, s'adopten criteris més minimalistes: direccions generals, subsecretaries...

Cal insistir, de tota manera, en la dificultat que va suposar per a una correcta interpretació l'ús poc rigorós del terme *fons*, aplicat tant a un conjunt indeterminat de documentació o a la totalitat de la documentació de l'arxiu com a un fons concret pròpiament dit, si més no, a l'època en què es va fer la recerca.

Capítol a part mereix el comentari sobre les experiències australiana i canadenca.

Els Arxius Nacionals d'Austràlia (NAA)

Cap als anys quaranta, els Arxius Nacionals d'Austràlia van introduir un sistema de control i descripció de la documentació basat en les transferències (*Accession System*). D'acord amb aquest sistema, cada sèrie podia estar dividida entre diverses transferències, alhora que cada transferència podia constar de documentació de diverses sèries. En conseqüència, s'emascarava la unitat i organicitat de la documentació, tant pel que fa a l'organisme productor com a les sèries documentals.

És per això que, ja des de mitjan anys seixanta, es va emprendre una profunda reorganització. El nou sistema d'organització i descripció d'arxius, d'abast nacional, va rebre el nom de *Commonwealth Record System* (CRS). El procés d'aplicació del nou sistema als nous ingressos va quedar acomplert el 1984, però el 1992 encara hi havia aproximadament un 50% de documentació organitzada segons l'antic *Accession System*.

En definició dels mateixos Arxius Nacionals, el *Commonwealth Record System* és "El sistema de descripció que usa l'Arxiu per a relacionar els documents de l'organisme que els va generar amb l'organisme que en té el control. Es basa en la identificació de les sèries i dels organismes o persones associades."

La sèrie és concebuda com la unitat bàsica i indivisible del sistema. Es defineix com un grup documental resultat de la mateixa acumulació o procés d'arxivament, té una funció, format o contingut d'informació similars i/o està dotada d'una mateixa seqüència numèrica, alfabètica, cronològica, o de qualsevol altre tipus, evident i identificable.

A partir de les sèries, s'identifiquen els organismes productors. L'organisme productor es caracteritza *habitualment* per reunir tres criteris:

- un cap identificable, amb autoritat per a prendre decisions al seu nivell administratiu,
- un instrument legal o alguna forma de delegació de competències que estableix la seva existència i les seves funcions,
- el seu propi sistema de gestió documental (*record-keeping system*).

A més s'introdueix el factor territorial: els òrgans locals són considerats organismes productors, constitueixen un fons a banda dels òrgans o serveis centrals.

Cada sèrie té, pel cap baix, un organisme productor, però es considera que també pot ser generada per diversos o productors (ens o persones) successius o simultanis. Així, en alguns casos, els límits cronològics de la sèrie poden ser més amplis que els de l'organisme productor.

A cada sèrie i a cada organisme productor se'ls atribueix un codi i un nom únics i independents. La relació entre sèrie i productor es fa mitjançant referències creuades. En tot cas, el lligam entre les sèries i els respectius productors sempre ha d'estar clarament expressat.

Pel que fa a la descripció, la de les sèries s'adequa a la norma ISAD(G) i la de l'organisme productor (*agency*), a l'ISAAR (CPF).

El sistema australià dona prioritat a la sèrie, tot insistint en la importància de l'organisme productor. Alhora, prescindeix del concepte de fons com a tal. Les sèries, per bé que relacionades sempre amb el/s seu/s productor/s, no s'organitzen jeràrquicament i pot ser que no reflecteixin prou clarament l'estructura jeràrquica i organicitat de la documentació.

En resum:

- Es prescindeix del concepte de fons com a tal, però es té tot l'interès a documentar l'organisme productor de la documentació, a fi de respectar el principi bàsic de provenença.
- Un organisme produeix diverses sèries, però alhora cada sèrie pot ser produïda per més d'un organisme. Si prenem com a referència el diagrama proposat per l'ISAD(G), de l'organisme pegen les sèries i de les sèries, les unitats documentals. Però en el sistema australià, l'esquema es complica, perquè la sèrie pot penjar de més d'un organisme. Això fa que els Arxius Nacionals d'Austràlia posin tota cura a documentar tant la successió de sèries dintre d'un mateix organisme com la successió d'organismes productors en relació amb la mateixa sèrie, segons sigui el cas.

Els Arxius Nacionals del Canadà (NAC)

L'altra experiència que vam poder estudiar detalladament va ser la dels Arxius Nacionals del Canadà. Com en el cas anterior, es tracta d'una institució arxivística que ha revisat totalment el seu sistema d'organització.

Des de fa més de 40 anys, els NAC utilitzaven el sistema dels *records group*, similar al sistema utilitzat als Estats Units, que definien com a "*conjunt de documents que tenen entre ells un lligam organitzatiu i funcional, classificat tenint en compte la història administrativa, l'estructura i la importància quantitativa dels documents de la institució en qüestió*"; és a dir, que la quantitat i complexitat de la documentació podia prevaler fàcilment sobre l'aspecte institucional i duia a agrupacions arbitràries de documents. Tanmateix, al final de la dècada dels 80, els arxivers canadencs van començar a comprometre's pel camí de la normalització de la descripció arxivística.

La primera conseqüència fou l'aparició de les Regles de Descripció de Documents d'Arxiu (RDDA), els primers capítols de les quals van sortir a la llum el 1990. Per primer cop al Canadà, aquestes regles es basen en el concepte de fons, i no de grups de documents. I defineixen el fons com el "*conjunt de documents creats i/o acumulats i utilitzats per una persona física, una família o una persona jurídica en el marc de les seves activitats o funcions*". És a dir, tota persona jurídica pot ser generadora de fons.

A partir del 1992, els Arxius Nacionals del Canadà van començar a estudiar l'aplicació de les RDDA a la documentació que conservaven. Els principals resultats de l'estudi van ser:

- La recomanació d'abandonar el concepte de *record group* i adoptar el de fons.
- L'adopció dels criteris definits per Duchein i modificats per Scott.

En total, els criteris adoptats foren sis:

- 1) Identitat jurídica.
El productor dels documents ha de posseir una denominació legal i tenir una existència jurídica pròpies, establertes en virtut d'una disposició o instrument legal datat per llei, decret, etc.
- 2) Mandat oficial.
El productor dels documents ha de tenir un mandat important clarament definit i enunciat igualment en un document jurídic o reglamentari.
- 3) Posició jeràrquica definida.
El lloc ocupat pel productor dels documents en la jerarquia administrativa ha d'estar clarament establert per una disposició legal, que no ha de ser necessàriament la disposició de creació de l'ens.
- 4) Ampli grau d'autonomia.
El productor de documents ha de posseir un òrgan executiu amb poder de prendre decisions independents segons el seu nivell jeràrquic, fet que s'hauria de reflectir a la disposició legal de creació.
- 5) Estructura organitzativa interna.
El productor dels documents ha de posseir una estructura organitzativa interna oficial (no necessàriament un organigrama oficial).
- 6) Sistema de gestió de documents independent.
El productor dels documents posseirà *habitualment* un sistema de gestió dels documents independent. Els criteris per a definir un sistema de gestió de documents independent són, d'una banda, la utilització d'un sistema de classificació en el marc del qual són atribuïts als documents identificadors únics, i, en segon lloc, un control centralitzat d'aquests identificadors.

Entre aquests criteris és determinant el grau d'autonomia. I, més concretament, el grau d'autonomia financera. En conseqüència, per a ser considerat generador de fons, el productor de documents ha de:

- a) Gaudir de crèdits financers específics per part del Parlament, és a dir, tenir un pressupost específic i distint al pressupost general de despeses; per tant, tenir capacitat de controlar les finances i el pressupost propis.
- b) Donar comptes al Parlament, bé directament bé per mitjà d'un ministre.

És interessant notar que, al mateix Canadà, però de forma independent, Sandra Haycock i Kent Haworth, dels Public Archives of Nova

Scotia, en un document de treball titulat *"Life Cycle Project: The identification of a fonds"* i publicat el 1993 arribaven a les mateixes conclusions i estableixen els mateixos criteris que el grup de treball dels Arxius Nacionals.

III. Conclusions

En arribar a aquest punt, després de fer l'estat de la qüestió de teories i pràctiques arxivístiques, vam establir uns criteris inicials que aplicaríem provisionalment a la documentació conservada a l'ANC. L'avaluació del resultat obtingut ens permetria fixar els criteris definitius i procedir a l'adaptació final de la documentació i dels seus instruments de descripció.

Les conclusions a les quals vam arribar després de tot plegat són les que ara relacionem.

A) Identificar fons sobre la base de l'organisme productor

1. Ni qualsevol agrupació documental és un fons, ni el principi de respecte al fons implica no fer cap intervenció en un aplec de documents donat, siguin quines siguin les circumstàncies que en van determinar l'acumulació. Un fons és, al contrari, un conjunt format a partir d'uns paràmetres determinats que l'arxiver/a ha d'identificar, el que vol dir denominar i delimitar. Cal tenir sempre present que la identificació dels fons té per objectiu informar sobre la documentació que conserva el centre arxivístic i contextualitzar-ne els documents. Així, cal denominar i delimitar un fons amb claredat per tal de no confondre i desorientar l'usuari.
2. Hi ha diverses pràctiques per identificar un fons: sobre la base del productor, sobre la base de les funcions que exerceix el productor, sobre la base d'un o altre aspecte segons convingui o tenint-ne en compte d'altres. Però evitarem el desconcert si apliquem un mateix principi per identificar els fons.
3. Per productor entenem *"l'organisme que ha produït, reunit i/o conservat documents en l'exercici de la seva activitat"*. Així és com figura al glossari d'ISAD(G). Mentre que el terme funció, molt més genèric, és segons el diccionari de la llengua l'acció que pertany fer a un organisme. L'opció d'identificar un fons a partir de l'organisme productor és més clara i objectiva que l'opció basada en la funció, que comporta un grau de subjectivitat més gran a l'hora de concretar l'activitat i la relació entre funcions.

4. La majoria d'arxivers i de centres arxivístics identifiquen els fons a partir del productor. Identificar fons amb productor té tradició tant al llenguatge general com al tècnic.
5. Alhora, la identificació del fons a partir del productor també està en la línia de les noves tendències: normalització i gestió documental. La normativa que està emanant de l'ICA insisteix en l'organisme productor com a element clau en la descripció arxivística i com a generador de fons; només cal consultar el terme fons al glossari d'ISAD(G). Al seu torn, la gestió integral de la documentació es fa per i per a un organisme, i només a partir de l'estudi de l'organisme es dissenya un sistema d'organització documental.

B) El grau d'autonomia defineix si un organisme és o no productor de fons

6. Cal decidir si hi ha límits per a ser generador de fons. Si qualsevol organisme (a qualsevol nivell de la jerarquia administrativa) pot ser productor de fons, esborrarem els vincles entre els diferents nivells de productors. Si, contràriament, només els organismes que estan al nivell més alt de la piràmide organitzativa poden ser productors de fons, això pot dificultar la contextualització dels documents. Establir condicions sobre qui pot ser generador de fons evitarà limitacions inapropiades o excessos indiscriminats.
7. El grau d'autonomia determinarà si un productor és generador de fons. Es considera fons únic i independent tot conjunt de documentació, sigui quin en sigui el suport, generat i/o acumulat per una organització que gaudeixi d'autonomia suficient.
8. Per precisar el grau d'autonomia suficient, alguns dels criteris utilitzats pels diferents autors i institucions semblen més importants, suficients per si sols, a l'hora d'assegurar l'autonomia de l'organisme en qüestió, mentre que d'altres es presenten amb un caràcter més complementari o secundari.

C) Condicions per establir el grau suficient d'autonomia per constituir un fons

9. Qualsevol entitat que aconsegueixi un d'aquests tres criteris exposats per Michel Duchein l'any 1977 gaudeix d'autonomia suficient per a ser considerada generadora de fons únic i independent:
  - Estructura orgànica completa i independent.
  - Personalitat jurídica.
  - Òrgan local d'un organisme central.

Si ho actualitzem, podem entendre que la "personalitat jurídica o NIF" és condició bàsica que denota grau d'autonomia suficient, així com ser:

- Organisme autònom.
  - Empresa pública.
  - Consorci.
10. Per tal d'evitar posicions maximalistes, només quan l'estructura de l'organisme sigui molt complexa, les seves competències molt nombroses i diferenciades i el volum de la documentació sigui considerable, la documentació es desglossarà en diversos fons, corresponents a subunitats administratives que en tot cas, com a alternativa a les condicions anteriors, han de reunir el següent conjunt de condicions també citades per Duchein (i no només una o algunes d'elles):
- establiment per disposició jurídica específica i datada,
  - competències estables i ben definides per reglament o text legal,
  - posició a la jerarquia administrativa definida amb precisió en el text legal de creació,
  - cap responsable amb nivell de decisió en els afers de la seva competència,
  - organigrama conegut.
11. D'altra banda, per evitar també posicions minimalistes, cal establir a més unes condicions auxiliars. Cap de les següents condicions és suficient perquè l'òrgan o unitat que els acompleixi pugui ser considerat generador de fons però –escoltant les reflexions de diversos autors– considerem que ajuden a precisar el grau d'autonomia en cas de dubte d'algun dels supòsits anteriors:
- Patrimoni immobiliari propi.
  - Pressupost propi.
  - Reglament orgànic de procediment, reglament propi, estatut propi.
  - Registre central.
  - Arxiu central.
  - Sistema de gestió documental independent.
  - Funció específica i concreta.

D) Excepcions que la pràctica obliga a fer

12. L'aplicació pràctica dels criteris adoptats ha posat de relleu que, en casos molt extraordinaris, es mantindrà com un fons únic els documents generats per diversos organismes malgrat que, d'acord amb els criteris adoptats i atès el seu grau d'autonomia, cadascun d'ells podria ser considerat productor de fons independent.

13. Excepcionalment, no es modificarà el contingut dels fons molt citats i coneguts, la reorganització dels quals significaria confondre els usuaris. En aquest cas extraordinari, aplicarem el criteri de:

- Clàusula de dret adquirit.

Tanmateix, serà convenient que les diverses províncies quedin clarament recollides al nivell de subfons.

14. També excepcionalment, no es modificarà el contingut dels fons l'ajustament dels quals als nous criteris comporti un esforç i despesa de temps considerables, o el perill de fer atribucions errònies. En aquest cas, el criteri extraordinari a aplicar serà:

- Fons completament, indèstriablement i irremeiablement barrejats.

Caldrà llavors precisar a l'instrument de descripció els fons que s'hi troben integrats.

E) Viabilitat de l'aplicació dels nous criteris per a la identificació de fons

15. L'aplicació provisional dels nous criteris als fons de l'ANC és realitzable –tant possible com assumible– però, sobretot, contextualitza millor els fons de l'Administració dins del quadre dels fons de l'arxiu, alhora que en resulta un conjunt de documents més coherent en cada fons.

16. Els dos criteris utilitzats per a casos extraordinaris permeten acceptar realitats molt imposades, però no desvirtuen els principis fixats, atès que les excepcions només s'han aplicat en tres ocasions.

17. La identificació suposa que per a cada nou ingrés que un dipositant fa cal:

- distingir el productor,
- reconèixer el titular,
- verificar si tota la documentació forma part del mateix fons,
- fixar la denominació del conjunt documental,
- sempre que sigui possible, ingressar sèries individualment.

18. L'esforç realitzat, tant l'estudi com l'aplicació dels resultats obtinguts, compensa en escriure en pro d'una millor organització i difusió dels fons.

A continuació reproduïm les convencions adoptades per l'ANC.

Convencions de l'ANC per a la identificació dels fons

I. Definició de fons

En primer lloc, es reafirma que el fons és el conjunt de documents produïts o rebuts per un organisme o institució. És a dir, el fons es defineix en funció de l'organisme productor, i no d'acord amb altres criteris, com ara l'àmbit competencial (cultura, ensenyament, justícia, sanitat...) o l'agrupació d'institucions segons la funció predominant que realitzen (centres penitenciaris, juntes electorals...).

D'acord amb aquest criteri, la documentació d'un organisme, institució o entitat qualsevol serà considerat, com a norma, **fons únic i independent**.

Ara bé, tota administració es caracteritza per estar constituïda per un nombre més o menys gran d'òrgans i unitats relacionats jeràrquicament. I, sobretot en les administracions modernes, aquestes subdivisions poden arribar a ser molt i molt nombroses, fins a crear una xarxa extremadament complexa d'interrelacions, dependències i adscripcions a molts nivells, amb graus d'autonomia molt diversos. Per tant, des del punt de vista arxivístic, es planteja la qüestió de quin és realment, dintre de tot aquest teixit de relacions, l'organisme productor.

Si considerem com a fons únicament el conjunt de documentació d'una administració molt gran i molt complexa, totalment independent en la seva actuació (l'Estat espanyol, la Generalitat de Catalunya) correm el risc, o bé de no trobar-ne cap que acompleixi plenament aquest requisit o, si més no, d'emascarar en el gran conjunt documental resultant l'existència o la personalitat pròpia d'organismes que la tinguin ben marcada, i la relació dels quals amb l'estructura superior sigui quasi inexistència o protocol·lària.

Contràriament, si atorguem categoria de fons independent al conjunt de documentació generat per unitats situades a nivells massa baixos en la jerarquia administrativa (serveis, seccions, negociats) es perdrà la percepció de la relació i l'organicitat de la documentació.

Així doncs, és important definir a partir de quin nivell un òrgan o unitat administrativa són generadors de fons.

II. Criteris per definir els òrgans generadors de fons

1. Criteri bàsic

El criteri bàsic general a considerar és que un organisme és generador de fons a partir del moment en què gaudeix d'una autonomia total o considerable. És a dir, una entitat qualsevol és o no generadora de fons en funció del seu **grau d'autonomia**.

El pas següent, doncs, és definir les condicions que indiquen un grau d'autonomia suficient perquè el conjunt de la documentació generada tingui categoria de fons.

2. Condicions per establir el grau d'autonomia

Per establir el grau d'autonomia que justifica que la documentació d'un organisme o entitat determinada tingui consideració de fons, s'han adoptat unes condicions que es poden dividir en tres categories.

a) Condicions que són suficients per si mateixes per determinar un fons.

b) Condicions el conjunt de les quals determina un fons: cadascuna d'elles és insuficient, però si una entitat les posseeix totes alhora, demostra tenir un grau d'autonomia prou ampli per ser titular de fons.

c) Condicions auxiliars: no són suficients per si mateixes, però poden precisar les dels grups anteriors, si no són prou clares, i confirmar així l'existència d'autonomia suficient.

a) Condició suficient

Formen aquest grup sis condicions, cadascuna de les quals, per ella mateixa, indica un grau d'autonomia suficient. Tota entitat que n'acompleixi una qualsevol és titular d'un fons. Són les següents:

- Estructura orgànica completa i independent.
- Personalitat jurídica o NIF.
- Òrgan local d'un organisme central.
- Organisme autònom.
- Empresa pública.
- Consorci.

Tota entitat, institució o organisme que formi una sola **estructura orgànica completa i independent** genera un fons propi i independent. Amb això entenem aquells ens capaços de tractar tots els afers de la seva competència sense haver de sotmetre'ls a l'autorització de cap estructura superior o exterior, i la documentació dels quals, per tant, forma un tot orgànic complet.

Per exemple:

- *El Centre de la Propietat Intel·lectual.*
- *El Parlament de Catalunya.*

Tota entitat, institució o organisme que gaudeixi de **personalitat jurídica o que tingui NIF** genera un fons propi únic i independent.

Per exemple:

- *La Caixa de Crèdit Agrícola de la Generalitat de Catalunya.*
- *La Cambra Oficial del Llibre de Barcelona.*
- *La Institució de les Lletres Catalanes.*

Tota entitat, institució o organisme que sigui **òrgan local d'un organisme central** genera un fons propi únic i independent.

Per exemple:

- *La Delegació Territorial a Barcelona del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya.*
- *La Junta Provincial d'Assistència Social (Junta de Beneficència).*
- *La Junta Electoral de Zona de Barcelona.*

Tota entitat, institució o organisme que tingui consideració administrativa d'**organisme autònom** genera un fons propi únic i independent.

Per exemple:

- *L'Entitat Autònoma del Diari Oficial i Publicacions de la Generalitat de Catalunya (EADOP).*
- *Un jutjat de districte.*
- *L'Institut d'Investigacions Tècniques.*

Tota entitat, institució o organisme que gaudeixi de l'estatut d'**empresa pública** genera un fons propi únic i independent.

Per exemple:

- *La Junta de Residus.*
- *L'Institut d'Investigació Aplicada de l'Automòbil (IDIADA).*
- *Turisme de Catalunya.*

Tota entitat, institució o organisme que constitueixi un **consorci** genera un fons propi únic i independent.

Per exemple:

- *El Consorci Institut Internacional d'Estudis Socials.*
- *El Termcat, Centre de Terminologia.*

b) Conjunt de condicions alternatives

Alternativament, quan una institució o organisme té una estructura molt gran i complexa, amb funcions i competències molt nombroses i diferenciades, i genera un volum documental molt considerable, es tindrà en compte el següent criteri.

Genera un fons únic i independent tota subdivisió d'una estructura gran i complexa que reuneixi, alhora, el **conjunt de condicions següents:**

- Establiment per una disposició jurídica específica i datada.
- Competències estables i ben definides per reglament o text legal.
- Posició a la jerarquia administrativa definida amb precisió al text legal de creació.
- Cap o responsable amb capacitat de decisió en els afers de la seva competència.
- Organigrama conegut.

Per exemple:

- *El Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya.*
- *El Centre Penitenciari de Dones de Barcelona.*

c) Condicions auxiliars

En cas de dubte, si no acabem de veure clara l'existència d'alguna de les condicions anteriors (per exemple, en cas d'institucions antigues o de les quals no trobem la informació necessària), podem considerar altres circumstàncies que poden indicar un grau d'autonomia suficient. Cap d'elles no és suficient per a determinar la generació d'un fons únic i independent, però ens poden orientar i ajudar a precisar el conjunt de condicions que denoten un grau d'autonomia suficient. Aquestes condicions auxiliars són:

- *Patrimoni immobiliari propi.*
- *Pressupost propi.*
- *Reglament orgànic de procediment.*
- *Registre central propi.*
- *Arxiu central propi.*
- *Pla d'organització de fons o sistema de gestió de fons independent.*
- *Funció específica i concreta.*

Entre aquestes condicions auxiliars, n'hi ha que doten l'organització que les posseeix d'un grau cert d'autonomia per actuar:

- *Un **patrimoni immobiliari propi** (o altres recursos propis),*
- *Un **pressupost propi.***

La capacitat de posseir és una de les atribucions dels organismes amb personalitat jurídica, per tant, una organització amb patrimoni propi és probable que la tingui, si més no implícitament. En tot cas, la capacitat de gestionar un patrimoni i/o un pressupost propi marca un grau elevat d'autonomia, que, junt amb altres criteris, ens pot dur a concloure que es tracta d'una entitat generadora de fons.

Per exemple:

- *L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.*
(L'existència d'un patrimoni propi li dóna des de sempre la capacitat

d'actuar amb autonomia; la personalitat jurídica es va trobar confirmada en un document del 1940.)

– *La Granja Escola d'Agricultura.*

(Acompleix clarament diversos dels criteris alternatius (creació per disposició jurídica específica i datada, competències estables i ben definides, cap responsable amb nivell de decisió en els afers de la seva competència), mentre que l'organigrama i la seva posició a la jerarquia no estan establerts amb tanta precisió. D'altra banda gestiona un pressupost propi i compleix una funció molt específica que desenvolupa a través d'adscripcions administratives diverses. Tot plegat configura una institució amb entitat pròpia per ser productora de fons.)

– *El Laboratori General d'Assaigs i Investigacions (LGAJ).*

(Aquest laboratori no té personalitat jurídica fins al 1984, però abans rebia subvencions i tenia ingressos propis per taxes o tarifes de serveis prestats, és a dir, que gestionava un pressupost propi.)

D'altra banda, trobem una sèrie de condicions que impliquen un grau elevat d'organicitat de la documentació i també un grau elevat d'autonomia en la tramitació dels afers:

- *Un **reglament orgànic** de procediment.*
- *Un **registre central propi**.*
- *Un **arxiu central propi**.*
- *Un **pla d'organització de fons o sistema de gestió de fons independent**.*

Per exemple:

– *El Cos de Mossos d'Esquadra.*

(No compleix cap de les condicions bàsiques, però sí el conjunt de condicions alternatives i, a més, té el seu propi reglament orgànic de procediment i el seu propi pressupost.)

– *Un centre penitenciari.*

(No compleix cap de les condicions bàsiques, però sí el conjunt de condicions alternatives i, a més, té el seu propi reglament orgànic de procediment i el seu propi pressupost i un registre central de documents.)

– *L'Institut Escola.*

(Reuneix d'una forma clara les condicions de creació per disposició jurídica específica i datada, competències ben determinades i un cap responsable [condicions alternatives]; menys clares són les condicions relacionades amb l'estructura orgànica. Però disposa d'un pressupost propi i del seu reglament específic, el que du a la conclusió que assoleix el grau d'autonomia suficient per accomplir una funció que és molt específica.)

Finalment considerem l'exercici d'una **funció específica** i concreta, que una mateixa entitat desenvolupa a través del temps, més enllà d'una dependència orgànica determinada. Normalment aquesta condi-

ció va acompanyada de més d'una de les condicions auxiliars esmentades fins ara.

Per exemple:

- *Els Serveis Tècnics d'Agricultura.*

(Té una funció molt específica i concreta, que li ha estat atribuïda en la disposició jurídica de creació i que es manté a través de diverses adscripcions jurídiques. Té un cap responsable i una estructura pròpia, encara que poc desenvolupada. I la documentació demostra que té el seu propi registre, el seu propi sistema de gestió de documents.)

- *El Dispensari Lluís Sayés (Dispensari Antituberculós).*

(Es crea amb una funció molt específica, que perdura a través d'adscripcions diverses a través del temps, de les seves diverses vinculacions i de les diverses posicions a la jerarquia. A més, té el seu propi arxiu central.)

- *L'Escola d'Alts Estudis Mercantils.*

(Creada i reglamentada per disposicions jurídiques successives, encara que genèriques, manté una funció específica concreta a través de diverses adscripcions, es manté a través de taxes que li suposen la gestió d'un pressupost propi i també té el seu propi arxiu central.)

3. Excepcions

En definitiva, es considera fons el conjunt de documentació de les entitats que acompleixen una qualsevol de les condicions suficients, o bé el conjunt de condicions definides en el segon grup, matisades si s'escau per alguna o algunes de les condicions auxiliars. Aquesta regla presenta dues úniques excepcions:

1. Clàusula de dret adquirit.
2. Fons completament, indistriablement i irremediament barrejats.

La primera excepció és la que anomenem **clàusula de dret adquirit**, criteri aplicable en el cas de fons molt coneguts, sobre els quals s'han fet gran nombre d'investigacions i la reorganització dels quals causaria confusió als usuaris. En aquests casos és aconsellable mantenir el conjunt com a fons únic i independent, encara que, en una aplicació correcta de la regla general, hauria de desglossar-se en diversos fons o bé d'integrar-se en un altre.

Per exemple:

- *La Generalitat de Catalunya (II República).*

És el cas paradigmàtic d'aplicació d'aquesta clàusula. En aplicació de la regla general, aquest fons s'hauria de desglossar en diversos fons corresponents a cadascun dels departaments, atès que cada departament acompleix el conjunt de condicions alternatives per a ser fons

independent. Aquest desglossament seria coherent amb el que s'ha dut a terme en el cas de la Generalitat actual, en què cada departament és titular del seu propi fons. En el cas de la Generalitat republicana, i tenint en compte les contínues reorganitzacions i el breu temps d'existència d'alguns departaments, caldria atribuir la documentació als departaments que formaven el darrer govern (que havien de gestionar la documentació, encara activa, dels seus predecessors, a més de la pròpia), és a dir: Presidència, Agricultura, Cultura, Economia, Finances, Governació i Assistència Social, Justícia, Obres Públiques, Proveïments i Treball, a banda de la documentació generada pel departament de Defensa durant els mesos que va existir (d'agost del 1936 a maig del 1937).

Tanmateix, es va considerar preferible mantenir tota la documentació com a fons únic, atès el seu caràcter emblemàtic, la tradició que s'ha creat en els nombrosos estudis i obres que s'hi refereixen i el fet que és percebut en efecte com una unitat pels investigadors i pel públic en general. Al seu torn, cada departament de l'últim govern constitueix un subfons, fet que els dóna en aquest cas una importància acrescuda de cara a contextualitzar la documentació.

La segona excepció es dóna en el cas de **fons completament, indèstriablement i irremeiablement barrejats**. Ara bé, es tracta d'un criteri aplicable només en les dues situacions següents:

a) Quan, a causa de la història administrativa i arxivística, la documentació de dues o més institucions s'han barrejat de tal manera que resulten indèstriables, sense córrer el perill d'atribucions errònies.

b) Quan l'ajustament dels fons als criteris establerts comporta un esforç i despesa de temps desproporcionat i, per tant, esdevé irrealitzable.

Per exemple:

- *La sèrie d'expedients del Registre Industrial adscrits tots al Departament d'Indústria Comerç i Turisme, malgrat haver estat generats en part pels organismes anteriors (Delegació Provincial a Barcelona del Ministeri d'Indústria i Energia, Departament d'Indústria i Energia, Departament d'Indústria, Comerç i Turisme...).*

En aquests casos caldrà precisar clarament a l'instrument de descripció els diferents productors que en el transcurs del temps han generat la sèrie.

Tot el que s'ha dit fins ara queda resumit en el quadre següent:

REGLA:

Un organisme és generador de fons si gaudeix d'una autonomia total o considerable.

CONDICIONS PER ESTABLIR EL GRAU D'AUTONOMIA:

A) Per considerar que un organisme és productor de fons únic i independent, és **necessari i suficient** que acompleixi **una sola de les condicions** següents:

- Estructura orgànica completa i independent.
- Personalitat jurídica o NIF.
- Òrgan local d'un organisme central.
- Organisme autònom.
- Empresa pública.
- Consorci.

B) En el cas d'organismes molt grans i complexos, també seran generadores de fons les subdivisions orgàniques que acompleixin aquest **conjunt de condicions alternatives**:

- Establiment per disposició jurídica específica i datada.
- Competències estables i ben definides per reglament o text legal.
- Posició a la jerarquia administrativa definida amb precisió al text legal de creació.
- Cap responsable amb capacitat de decisió en els afers de la seva competència.
- Organigrama conegut.

C) En cas de dubte, cal valorar si les subdivisions orgàniques, a banda, es caracteritzen per tenir alguna de les **condicions auxiliars** següents:

- *Patrimoni immobiliari propi.*
- *Pressupost propi.*
- *Reglament orgànic de procediment.*
- *Registre central propi.*
- *Arxiu central propi.*
- *Pla d'organització de fons o sistema de gestió de fons independent.*
- *Funció específica i concreta.*

EXCEPCIONS:

Els documents generats per diversos organismes restaran integrats en un únic fons, malgrat que els seus productors reuneixin les condicions per constituir fons independents, en dos supòsits:

1. Quan per tractar-se d'un fons molt consultat i difós la modificació del seu contingut significaria desorientar els usuaris. S'aplicarà el criteri excepcional de **clàusula de dret adquirit**.

2. Quan no es pot atribuir amb exactitud qui és el productor dels documents, bé perquè hi ha el perill de fer atribucions errònies, bé perquè adjudicar el productor suposa una inversió de temps irrealitzable. El criteri excepcional serà **fons completament, indestriablement i irremeiablement barrejats.**

III. Criteris per a la delimitació en el temps dels fons

Havent establert així els criteris que permeten identificar un fons, cal ara precisar els criteris per a considerar-lo finit, criteris que exposem a continuació.

DISSOLUCIÓ:

Atès que cada fons correspon a un organisme, cada cop que un organisme s'extingeix el seu fons queda clos.

Per exemple:

- *La Mancomunitat de Catalunya, suprimida per la Dictadura de Primo de Rivera, constitueix un fons diferenciat del de la Comissió Liquidadora de la Mancomunitat que durant la dictadura, primer, i amb la II República, després, en va liquidar els comptes.*

CANVI DE DENOMINACIÓ:

Només en el cas que el que s'hagi produït sigui un simple canvi de nom, i res més, mantenint totes o bàsicament les mateixes funcions que exercia, es considerarà que continuen tant l'organisme com, lògicament, el fons.

Per exemple:

- *Escola Superior de Comerç ➡ Escola d'Alts Estudis Mercantils.*
- *Presó Model ➡ Preventori judicial núm. 1 ➡ Centre Penitenciari d'homes.*
- *Junta provincial de Protecció de menors ➡ Junta de protecció de menors de Barcelona.*
- *Dispensari Antituberculos ➡ Dispensari Dr. Lluís Sayés.*

SUCCESSIÓ:

En el cas de traspàs de competències o funcions d'un organisme a l'altre, la documentació que estava en tràmit i que l'organisme lliuri al o als organismes successors perquè en continuïn la gestió s'integrarà, per tant, en els fons dels dits organismes successors. Així, en el cas de traspàs de competències entre l'Estat i la Generalitat, tota aquella documentació la tramitació de la qual hagi estat closa per la Generalitat es considerarà com a formant part del Departament o orga-

nisme corresponent (R/D 1666/1980, de 31 de juliol, pel qual s'aproven les normes de traspàs de serveis de l'Estat a la Generalitat de Catalunya i el funcionament de la Comissió Mixta. DOGC, núm. 81, p. 1.246, de 3-IX-1980).

Per exemple:

- *Els expedients de personal actius del Districte forestal de Barcelona es traspassen a la Prefectura provincial a Barcelona de l'Institut Nacional de Conservació de la Natura (ICONA) i, posteriorment, es traspassen els que són encara actius al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. En aquest cas, els expedients formen part del fons de l'organisme que els ha clos: els que ja eren closos es mantenen al fons del districte forestal, mentre que els que en el moment de crear-se l'ICONA eren actius es repartiran entre el fons de la Prefectura provincial a Barcelona de l'Institut Nacional de Conservació de la Natura (ICONA) i el del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.*

IV. Criteris pel que fa al nom dels fons

La denominació del fons és la primera informació que s'ofereix als usuaris. Per això és important que sigui precisa i no creï falses expectatives de contingut. Tenint present això, s'han adoptat els següents criteris relatius al nom dels fons:

NOM DE L'ORGANISME EN ORDRE DIRECTE:

El nom serà el de l'organisme productor. Atès que estem parlant del nom del fons, i no d'una entrada d'autoritat, posarem el nom en ordre directe, sense haver d'atendre's a la norma ISAAR (CPF), que, en canvi, seguirem en el moment de fer el registre d'autoritats.

Per exemple:

- *Mancomunitat de Catalunya.*
- *Cos de Mossos d'Esquadra.*
- *Delegació Territorial a Barcelona del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.*

DARRERA DENOMINACIÓ:

Si l'organisme ha canviat de nom, però mantenint bàsicament les mateixes funcions, s'utilitzarà l'últim nom.

Per exemple:

- *L'Escola Superior de Comerç esdevé l'Escola d'Alts Estudis Mercantils.*
- *L'Institut d'Ensenyament Mitjà Verdaguer passa a ser l'Institut de Batxillerat Verdaguer.*

- *El Cos d'Esquadres de Barcelona canvia la denominació per Cos d'Esquadres de Catalunya i més tard per Cos de Mossos d'Esquadra.*

ES TRADUIRAN AL CATALÀ:

Els noms d'institucions castellanes es traduiran al català, d'acord amb els criteris del TERMCAT, Centre de Terminologia. Així, es posarà "delegació" enlloc de "delegación", "consell" enlloc de "consejo" o "prefectura" enlloc de "jefatura".

Per exemple:

- *Delegació enlloc de "delegación": Delegació provincial a Barcelona del Patronat de Ntra. Sra. de la Mercè. Delegació provincial a Barcelona del Ministeri d'Informació i Turisme.*
- *Prefectura enlloc de "jefatura": Prefectura provincial a Barcelona de Comerç Interior (Ministeri de Comerç i Turisme).*

DELEGACIONS TERRITORIALS:

En el cas d'òrgans locals d'un organisme central es començarà pel nom de la unitat o circumscripció més petita, és a dir, la que realment produeix la documentació que integra el fons. El model és "*Delegació provincial a Barcelona del Ministeri de...*" (i no "*Ministeri de... Delegació provincial de Barcelona*"). Es tracta, doncs, d'expressar-ho en ordre directe.

Per exemple:

- *Delegació provincial a Barcelona del Ministeri d'Educació i Ciència.*
- *Delegació territorial a Barcelona del Govern de la Generalitat de Catalunya.*
- *Serveis territorials de protecció i tutela de menors de Barcelona.*

La norma general de donar al fons l'últim nom de l'organisme, en la seva forma oficial i completa planteja el cas d'aquells organismes que són més àmpliament coneguts per una forma que no és l'oficial, per exemple, per un nom anterior o per les sigles. En aquests casos, resulta convenient mantenir en el títol del fons, d'alguna manera, el nom més habitual. La convenció adoptada per als fons de l'Administració de l'ANC consisteix a afegir aquest nom, entre parèntesis, després del nom oficial. En conseqüència:

ÚS DE SIGLES:

En els organismes de creació recent, s'afegeixen o no les sigles d'acord amb la forma com figura el nom a les pàgines *web* de la Generalitat de Catalunya (<http://www.gencat.es>), més concretament a la Guia Breu (<http://www.gencat.es/guiabreu>) i al Servei d'Atenció Ciutadana (SAC) (<http://www.gencat.es/informacio>). Per als organismes més antics, cal tenir en compte la forma més tradicional quan sigui molt coneguda.

Per exemple:

- *Prefectura Provincial a Barcelona de l'Institut Nacional de Conservació de la Natura (ICONA).*
- *Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS).*
- *Delegació Provincial a Barcelona de l'Institut Nacional del Llibre (INLE).*

ALTRES DENOMINACIONS:

Així mateix, quan la institució sigui molt més àmpliament coneguda per un nom que no és l'últim oficial, o quan convingui conservar un terme significatiu no contingut en l'últim nom oficial, l'hi afegirem entre parèntesis.

Per exemple:

- *Junta provincial d'Assistència Social (Junta de Beneficència).*
- *Centre penitenciari d'homes de Barcelona (Presó Model).*
- *Dispensari Dr. Lluís Sayés (Dispensari Antituberculós).*

NOM ATRIBUÏT:

Excepcionalment, quan el nom complet d'un organisme sigui extraordinàriament llarg i complex, molt poc conegut i incòmode d'utilitzar i, en definitiva, desorientador, es pot proposar un nom atribuït més breu i més comprensible.

Per exemple:

- *Fons Comissió liquidadora de la Mancomunitat de Catalunya, en lloc de la denominació oficial "Comissió Gestora dels serveis coordinats del deute interprovincial de les diputacions de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona i de la Liquidació de la Caixa de crèdit Comunal".*

V. Classificació per tipus de fons

D'acord amb la Norma del quadre de fons del Servei d'Arxius, els fons de l'Administració es classifiquen segons el tipus d'organisme que els ha generat.

– Les institucions, els departaments i les delegacions territorials de la Generalitat, tant de l'època de la segona República i de l'exili com de l'actual, formen part del **grup 1: Administració autònoma**. També en formen part els altres organismes que en depenen, tret d'aquells que al llarg de la història han anat passant de l'administració autònoma a la perifèrica de l'Estat o a la local, sense perdre mai el seu caràcter específic, els quals s'integraran al grup 8: Fons d'Institucions.

– Els fons generats per les entitats públiques que integren l'Administració local s'integren al **grup 2: Administració local**. Corresponen, per tant, a aquest epígraf els fons de la Mancomunitat i de la Comissió liquidadora de la Mancomunitat de Catalunya.

– Les delegacions provincials, delegacions territorials o prefectures dels ministeris i dels organismes que en depenen s'atribuiran al **grup 3: Administració perifèrica de l'Estat**.

– Dins del **grup 4: Administració reial i senyorial** s'inclouen els fons generats per l'Administració dels dominis reials i l'exercici de les seves funcions senyorials, com és el cas de la Reial Audiència de Catalunya.

– Pertanyen al **grup 6: Fons judicials** els fons de cadascun dels òrgans d'administració de justícia: tribunals, jutjats, així com els de les antigues magistratures de treball, actuals jutjats socials.

– Formen el **grup 7: Fons registrals** els fons de l'antiga Comptadoria d'Hipoteques, el Registre de la Propietat, el Registre Mercantil, així com els fons d'altres institucions registrals que depenguin de les administracions públiques.

– El **grup 8: Institucions** és integrat pels fons generats per entitats amb personalitat jurídica pròpia, organismes autònoms, empreses públiques, consorcis (encara que en últim terme depenguin de l'Administració), per juntes i instituts i per altres organismes creats per a una funció específica i determinada, vinculats en major o menor grau a alguna o diferents administracions (autonòmica, local, perifèrica...), però amb una personalitat molt marcada històricament o institucionalment: són entitats que sovint es financien parcialment amb subvencions o amb taxes.

VI. Fonts utilitzades per identificar els fons

A continuació oferim una relació de fonts la consulta de les quals ens va ajudar a esbrinar si un determinat organisme reunia o no les condicions per a ser titular de fons.

(A) Fonts sobre òrgans i organismes de l'Administració autonòmica actual

- La consulta per Internet a la Guia Breu de la Generalitat ([www.gencat.es.guiabreu](http://www.gencat.es/guiabreu)) o a la base de dades del SAC-Sistema d'Atenció al Ciutadà (www.gencat.es/informacio) ens pot informar ràpidament sobre la dependència o la condició jurídica (organisme amb NIF, empresa pública, entitat autònoma...) de l'organisme en qüestió.

Les pàgines web de cadascun d'ells ens poden procurar informació addicional.

- Les memòries dels departaments, que inclouen organigrama i també informen sobre les normes de creació dels organismes, poden ser útils en el cas d'organismes dissolts de poc temps i que, per tant, ja no són consultables per Internet.
- La col·lecció "*Acció del Govern de Catalunya*" (Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1988 i posteriors), que inclou els organigrames dels departaments, és una altra font d'informació sobre dades d'aparició i desaparició d'organismes de l'Administració autonòmica i sobre les seves característiques i funcions.
- La llei de pressupostos de cada any inclou llistats d'organismes autònoms i empreses públiques.
- La col·lecció "*Recull legislatiu de la Generalitat de Catalunya*" (Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, 1984-1993, 5 vol.) inclou els traspassos i la creació d'organismes fins al 1992.
- Els decrets de traspàs de serveis acostumen a incloure com a annex un llistat de béns immobles que es traspassen, amb la seva situació patrimonial, que pot resultar indicatiu de l'existència de patrimoni propi.
- La consulta a les publicacions oficials, un cop esbrinada la norma de creació i la seva publicació, ens proporciona un seguit de dades sobre la naturalesa, organigrama, etc., de l'organisme.

(B) Fonts sobre òrgans i organismes de la Generalitat republicana (només per les institucions i organismes autònoms: recordem que excepcionalment tots els departaments de la Generalitat integren un únic fons)

- Consulta de la norma de creació publicada al DOG. (*L'ANC disposa d'una base de dades i d'un fitxer de disposicions que en faciliten la localització: ANC, Fons Generalitat de Catalunya [II República].*)
- Pressupostos de la Generalitat republicana. (*Es poden consultar a: ANC, Fons Generalitat de Catalunya [II República].*)
- La consulta a les publicacions oficials, un cop esbrinada la norma de creació i la seva publicació.

(C) Fonts sobre òrgans i organismes de l'Administració perifèrica de l'Estat

- Repertoris legislatius (Alcubilla, Aranzadi...).
- El Decret 1348/1962, sobre entitats autònomes, de 14 de juny (BOE, 146, de 16 de juny, p. 8.416 i s.), per saber si és un organisme autònom. A més, el Decret 2.764/1967, de 27 de novembre, pel qual es reorganitza l'administració civil (BOE, 284, de 28 de novembre, p. 16.420).

- La consulta a les publicacions oficials, un cop esbrinada la norma de creació i la seva publicació.
- Consulta de quadres de fons i guies d'altres arxius (AGA, Arxius històrics provincials) i d'articles i bibliografia de grups de treball d'arxiviers de l'Estat.

Cal tenir en compte que tenen consideració d'organismes autònoms i, per tant, generen un fons únic i independent:

- Tots els organismes qualificats així en el decret de creació, en els seus estatuts o reglaments o en una altra disposició legislativa.
- Pel que fa a organismes de l'administració perifèrica de l'Estat, també els que així figuren classificats al Decret 1348/1962, de 14 de juny (BOE, núm. 146, de 19 de juny, p. 8.416 i s.).
- Per analogia i coherència, els que acompleixin les condicions indicades a la disposició transitòria cinquena de la Llei de 26 de desembre de 1958 (BOE, núm. 311, de 29 de desembre, p. 1.911 i s.).
- Els organismes anteriors a la Llei de 26 de desembre de 1958 que es financien o constitueixen una "Caja especial" (*justament la classificació d'organismes autònoms de les disposicions de 1958-1962 substitueix las "cajas especiales"*).
- Per analogia i coherència, els que es financien, totalment o en bona part, sobre la base de subvencions i de taxes o tarifes.

El finançament mitjançant subvencions indica que l'Estat els reconeix una certa personalitat diferenciada i les taxes o tarifes els donen un grau d'independència econòmica respecte a l'Administració.

En tots els casos, a la documentació hi podem trobar:

- estatuts o reglaments de l'ens;
- circulars, normativa interna, disposicions publicades en diaris oficials...;
- memòries;
- pressupostos, llibres de comptabilitat...;
- tampons i capçaleres de cartes i documents que ens orientin sobre el lloc que ocupa l'organisme en la jerarquia;
- cobrament de taxes o subvencions;
- altres indicis.

També és sempre d'utilitat la consulta d'obres de referència generals, a banda de les fonts bibliogràfiques corresponents.

VII. Consideracions per a futurs ingressos

En ingressar documentació a l'arxiu, cal intentar identificar el fons. Per facilitar aquesta tasca per a cada nou ingrés hem elaborat el següent formulari:

GESTIÓ DELS INGRESSOS

AFA - IDENTIFICACIÓ DE FONDS

Nom del fons

codi de fons

codi tipus de fons

dates del productor

codi d'ingrés

contingut

dates de formació

dates de producció

CONDICIONS BÀSIQUES es suficient que compleixi una d'aquestes condicions

- 1.- estructura orgànica completa i independent
- 2.- personalitat jurídica o NIF
- 3.- organ local d'un organisme central
- 4.- organisme autònom
- 5.- empresa pública
- 6.- consorci

CONJUNT DE CONDICIONS ALTERNATIVES es necessari que les reuneixi totes

- 7a. establiment per disposició jurídica específica i datada
- 7b. competències estables i ben definides per reglament o text legal
- 7c. posició a la jerarquia adm. definida amb precisió en el text legal de creació
- 7d. cap responsable amb nivell de decisió en els afers de la seva competència
- 7e. organigrama conegut

CONDICIONS AUXILIARS que ajuden a precisar el grau d'autonomia

- 8.- reglament orgànic de procediment
- 9.- patrimoni immobiliari propi
- 10.- pressupost propi
- 11.- registre central de documents
- 12.- arxiu central
- 13.- pla d'organització de fons/sistema de gestió de fons independent
- 14.- funció específica

EXCEPCIONS per a casos extraordinaris

- 15.- clàusula de dret adquirit
- 16.- fons completament, indistriablement i irremediament barrejats

observacions

En el cas de la documentació transferida per arxius centrals administratius, és preferible fer ingressos independents per a cada sèrie i mateixa provinença. De l'anàlisi sobre el grau d'autonomia del productor de la sèrie en resultarà la identificació de fons.

Per als ingressos pendents de tractament arxivístic, el recull d'informació sobre l'organisme productor i una primera identificació de les sèries facilitaran la informació suficient per detectar, com a mínim, una provinença correcta. Tanmateix, és possible que en realitzar la classificació i la descripció dels documents s'identifiquin altres províncies que, en alguns casos, constituïran un fons a part.

Val a dir que de l'esforç per identificar la provinença d'un ingrés s'obté una important d'informació que després serveix per a l'organització i la difusió del fons. El rendiment està assegurat.

Darreres reflexions

La tardor del 1999, quan vam acabar tot el procés de reconversió dels fons, es va difondre la segona edició d'ISAD(G). Però, pel que fa al concepte de fons, no presentava cap novetat en relació amb la primera. De la mateixa manera, no constaria cap novetat sobre fons a la corresponent versió catalana de la norma, presentada en el marc de les VIII Jornades d'Arxivística, a Tortosa, el maig del 2001. El glossari d'ISAD(G) continua identificant fons i organisme productor.

Aquella tardor del 1999 encara no s'havia publicat a *Lligall* l'article de Josep Matas titulat *La identificació d'un fons. Tot escoltant Marco Polo i Khublai Khan darrere una cortina estant*. Fou al principi del 2000 quan vam poder llegir aquest anunciat i esperat text que teoritza i formula propostes per a la identificació de fons.

Matas adverteix la dificultat del tema, tant per explicar-lo com per resoldre'l. En aquest sentit, recorda que fa anys Duchein ja deia del principi de provinença que, tot i ser un principi acceptat per tothom, "és un principi més fàcil d'enunciar que de definir, i de definir que d'aplicar". Tot i així, l'autor proposa el principi de provinença per identificar els fons i reflexiona sobre els diferents paràmetres que han d'intervenir en delimitar la documentació que integra un fons.

En qualsevol cas, Josep Matas insisteix en el fet que un fons "és forma per l'aplicació d'una convenció [...] que, de tota manera, no pot ser ni arbitrària ni subjectiva, sinó que ha de ser el més rigorosa i objectiva possible (i a ser possible, comuna per a tots els centres d'un sistema)".

Per la nostra part, hem establert unes convencions que ens permeten identificar objectivament els fons de l'Administració de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Ara, seria convenient consensuar-les amb altres arxius de Catalunya que custodien fons similars.

Creiem que el marc actual és l'ideal. El juliol del 2001 tenen lloc dos importants esdeveniments per al nostre col·lectiu: es publica una nova llei aprovada pel Parlament de Catalunya, la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, i el 17 del mateix mes el Servei d'Arxius i l'Associació d'Arxiviers de Catalunya es reuneixen per endegar el *Projecte de Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (Projecte NODAC)*.

Pel que fa a la nova llei, al marge d'altres novetats, cal destacar que és la primera disposició que defineix el concepte *fons documental* i per primera vegada es descriu el *Sistema d'Arxius de Catalunya*. Per fons documental, l'article 2.b de la Llei entén "*el conjunt orgànic de documents aplegats en un procés natural que han estat generats o rebuts per una persona física o jurídica, pública o privada, al llarg de la seva existència i en l'exercici de les activitats i les funcions que li són pròpies*". És a dir, identifica fons i organisme productor.

L'altre important esdeveniment que ens afecta és el *Projecte NODAC*. Encara que tot just es comencen a crear els mecanismes de funcionament, cal confiar que el projecte ens aportarà les respostes a molts dels dubtes sobre terminologia, identificació i descripció arxivístiques que continuen damunt la taula. De moment, exposem algunes de les possibles línies de treball a seguir.

Com a aspectes generals, seria convenient revisar i desenvolupar la *Norma del quadre de fons* per tal d'actualitzar-la i fer-ne les modificacions oportunes. En el mateix sentit, també seria bo revisar el *Sistema General de Gestió de la Documentació Administrativa (SGGDA)* de la Generalitat des de la perspectiva d'identificació de fons.

Sobre aspectes concrets però molt quotidians, cal plantejar-se, per exemple: què entenem per subfons, què identifiquem com a col·leccions, quina és la quantitat o les característiques que hem de considerar per diferenciar si una documentació passa a constituir un fons o resta com a documentació solta i de poca entitat.

Ara més que mai, en ple context normalitzador, és el moment de desenvolupar i actualitzar les nostres normes o crear-ne de noves d'acord amb el que la pràctica diària ens exigeix i ens ensenya.

Bibliografia

- ÁLVAREZ GARCÍA, Carlos. "La organización sindical española.1938-1977". A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 71-77.
- BALADA, Francesc; BERNAL, Àngels. "El sistema de gestión de la documentación administrativa de la Generalitat de Catalunya: los instrumentos básicos de descripción". *Irargi* (Bergara), núm. IV (1991), pàgs. 391-413.
- BERNAL DÍAZ, Violeta; CIBEIRA BAÍA, Mª Amelia; MÉNDEZ FERNÁNDEZ, José Luis. "Juntas, comisiones, jefaturas... provinciales: su relación con Gobierno Civil". A: *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 299-344.
- CERMENO MARTORELL, Lluís; LORENTE LÓPEZ, Anna; OLIVÉ OLLÉ, Francesc. *El sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Servei d'Arxius, 1999, 124 pàgs. (Col. Normativa Arxivística, 5).
- COOK, Terry. "The concept of the Archival Fonds: Theory, Description, and Provenance in de Post-Custorial Era". A: *The archival fonds: from Theory to Practice=Le fonds d'archives: de la théorie à la pratique*. Bureau of Canadian Archivists, 1992, pàgs. 31-85.
- CRUZ MUNDET, José Ramón. *Manual de archivística*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez-Ediciones Piràmide S.A, 1994.
- Dictionary of Archival Terminology / Dictionnaire de terminologie archivistique*. K.G. Saur München, New York, London, Paris: ICA/CIA, 1988, 2a ed. rev.
- DUCHEIN, Michel. "Le respect des fonds en archivistique: Principes théoriques et problemes pratiques". *Gazette des archives* (Paris), núm. 97 (1977), pàgs. 71-96.
- DUPLÁ DEL MORAL, Ana. "Metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas. Concepción y experiencias del Centro Regional de Archivos de la Comunidad de Madrid". A: *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 415-433.
- EASTWOOD, Terry. "General introduction=Introduction générale". A: *The archival fonds: from Theory to Practice=Le fonds d'archives: de la théorie à la pratique*. Bureau of Canadian Archivists, 1992, pàgs. 1-29.
- "El quadre de fons dels arxius". *Arxius. Butlletí del Servei d'Arxius* (Barcelona), núm. 2 i 3 (maig i setembre 1994), pàgs. 1-4 i 1-3.
- GALLEGO DOMÍNGUEZ, Olga; LÓPEZ GÓMEZ, Pedro. "La descripción documental en fondos de Archivos o series cerradas". *Irargi* (Bergara), núm. IV (1991), pàgs. 207-259.
- GENERELO LANASPA, Juan José; LASO BALLESTEROS, Ángel. "La documentación de las delegaciones provinciales de abastecimientos y transportes. Problemas de identificación". A: *Primeras Jornadas sobre metodología*

para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas. Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 125-137.

- GONZÁLEZ GARCIA, Pedro. "La normalización en la descripción de archivos: Un movimiento internacional". A: *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas.* Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 21-38.
- GRUPO DE TRABAJO DE GOBIERNOS CIVILES. "El estudio de fondos acumulados y en fase de producción: el ejemplo de la documentación de los gobiernos civiles". A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas.* Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 153-202.
- GRUPO DE TRABAJO SOBRE LA "ADMINISTRACIÓN INSTITUCIONAL DE SERVICIOS SOCIO-PROFESIONALES" (A.I.S.S.). "La organización sindical española, 1938-1977". A: *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas.* Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 69-91.
- Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador.* Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.
- HEREDIA HERRERA, Antonia. *Archivística general: Teoría y práctica.* Sevilla: Diputación Provincial, 1987.
- HEREDIA HERRERA, Antonia. *La norma ISAD(G) y su terminología: análisis, estudio y alternativas.* Madrid: Anabad, 1995.
- ISAAR(CPF). *Norma internacional per a registres d'autoritat arxivístics d'organismes, persones i famílies.* Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1996.
- ISAD(G). *General international Standard Archival Description.* Comissió Ad Hoc de Normes de Descripció. Ottawa: ICA, 1994.
- ISAD(G). *Norma internacional general de descripció arxivística.* Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1995.
- ISAD(G). *General international Standard Archival Description.* Comitè de Normes de Descripció. Estocolm: ICA, 1999, 2a ed.
- ISAD(G). *Norma internacional general de descripció arxivística.* Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2001, 2a ed.
- JENKINSON, Hilary. *A manual of archive administration.* Londres: Humphries Co., 1965 (reed). [Segons CRUZ MUNDET, J. R. *Op. cit.*]
- LAMBERT, James; THERRIEN, Jean Pierre. "Le principe du respect des fonds: une synthèse des opinions et des pratiques québécoises". A: *The archival fonds: from Theory to Practice=Le fonds d'archives: de la théorie à la pratique.* Bureau of Canadian Archivists, 1992, pàgs. 87-193. (Aquests autors són els que esmenten els exemples de la Universitat de Laval, de la Universitat UQAM de Québec i d'Hydroquébec.)
- Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (Barcelona), núm. 3.437 (24.7.2001), pàgs. 11.538-11.544.

- LODOLINI, Elio. *Archivistica: Principi e problemi*. Milano: Franco Angeli, 1990, 5a ed. ampliada.
- LODOLINI, Elio. "Questioni di base dell'archivistica". *Rassegna degli Archivi di Stato*. Roma, 1970, pàgs. 325-364. [Segons CRUZ MUNDET, J. R.]
- LÓPEZ GÓMEZ, Pedro (coord.). *Organización de fondos de los archivos históricos provinciales*. Madrid: ANABAD, 1994.
- MacNEIL, Heather. "The context is all: Describing a Fonds and its Parts in Accordance with de Rules for Archival Description". A: *The archival fonds: from Theory to Practice=Le fonds d'archives: de la théorie à la pratique*. Bureau of Canadian Archivists, 1992, pàgs. 195-225.
- MATAS BALAGUER, Josep. "La identificació d'un fons. Tot escoltant Marco Polo i Khublai Khan darrere una cortina estant". *Lligall* (Barcelona), núm. 15 (1999), pàgs. 11-43.
- PLESSI, Giuseppe. *Compendio de Archivistica*. Bologna: CLUEB, 1990.
- ROBERGE, Michel. *La classification universelle des documents administratifs*. Quebec: Documentor, 1985.
- SALAS LARRAZÁBAL, M^a del Carmen. "Archivo y biblioteca ministeriales". *Boletín de ANABAD* (Madrid), núm. 55, 1969.
- SANS, Josep M.; BALADA, Francesc; CERMENO, Lluís; MÀRQUEZ, Ricarda. "Experiencias del Servei d'Arxius de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya". A: *Primeras Jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de los Archivos Estatales, 1992, pàgs. 377-393.
- SCOTT, Peter J. *et al.* "Archives and Administrative Change-Some Methods and Approaches- Part 3". *Archives and Manuscripts* [Canberra?], May 1980, 7. [Segons COOK, T. *Op. cit.*]
- SÉNECAL, Sylvain. "Une réflexion sur le concept de fonds d'archives". *Archives* (Québec), 22-3 (1991), pàgs. 41-52. [Segons LAMBERT, J.; THERRIEN, J. P. *Op. cit.*]
- SIMÓ RODRÍGUEZ, Mª Isabel. "Fondos Judiciales en los archivos históricos provinciales". *Boletín de ANABAD* (Madrid), XXXII (1982), pàgs. 27-41.
- WAILLY, Natalis de. "*Instructions pour la mise en ordre et le classement des archives départementales et communales*" (circular dels Arxius Departamentals del Ministeri de l'Interior, França, 1841). [Segons CRUZ MUNDET, J. R. *Op. cit.*]
- ARXIUS NACIONALS D'AUSTRÀLIA. Obtinguts a través del seu web:
 – *Australian Archives Handbook*. Desembre 1996.
 – *Commonwealth Record Series (CRS) Manual*. Maig 1997.
- ARXIUS NACIONALS DEL CANADÀ. Documents interns:
 – *Interprétation des notions de fonds, de collection et de pièce dans la description des documents d'archives: exposé de principes. Version 3.2*. Compilé par Cyntia J. Durance. Bureau de mise en application des normes archivistiques. Novembre 1993. 58 pàgs.
 – *Critères concernant l'établissement de fonds pour les documents du gouvernement du Canada. Version 3.0*. Rapport préparé par Bruce Wilson. Maig 1995. 74 pàgs.

- *Projet de procédures institutionnelles relatives aux notices d'acquisition. Rapport final.* Préparé par George de Zwaan. Maig 1995. 46 pàgs.
- *Le classement des fonds d'archives aux Archives Nationales du Canada. Version 2.0.* Préparé par Cynthia Durance, Bruce Wilson i altres. Juny 1995. 28 pàgs.
- *Report on the establishment of sous-fonds for the records of the Government of Canada.* Report prepared by Ellen Scheinberg. Juny 1996. 30 pàgs.
- *Critères pour l'identification des fonds privés. Rapport version 4.* Groupe de travail inter-divisionnel sur les critères pour l'identification des fonds du secteur privé. Juliol 1996. 19 pàgs.
- *Rapport sur la conversion des groupes d'archives en fonds d'archives aux Archives Nationales du Canada.* Compilé et rédigé par Danielle Lacasse et Antonio Lechasseur. 21 març 1997. 49 pàgs.
- *A radical look at the future* (Notes for Dr. Wallot's speech on RAD to AAO). S. d. 18 pàgs.

Fonts específiques sobre institucions arxivístiques

1. XARXA D'ARXIVS HISTÒRICS

- Arxiu Històric de Girona.
  - *Arxiu Històric de Girona* (tríptic). Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura [Girona], 1989.
  - *Quadre de fons. Arxiu Històric de Girona* (tríptic). Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura [Girona], 1992.
- Arxiu Històric de Tarragona.
  - *Quadre de fons. Arxiu Històric de Tarragona* (tríptic). Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, s. a.

2. ARXIVS GENERALS D'ÀMBIT ESTATAL O DE COMUNITAT AUTÒNOMA

- Arxiu General de l'Administració de l'Estat (Alcalà d'Henares).
  - *Archivo General de la Administración 1969-1994*. Madrid: Subdirección general de los Archivos Estatales, 1995.
  - *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.
- Arxiu Històric Nacional (Madrid).
  - *Archivo Histórico Nacional: Guía*. Madrid: Ministerio de Cultura, 1989.
- Arxiu Central de la Diputació General d'Aragó.
  - GÓMEZ VALENZUELA, Magdalena. "El Archivo Central de la Diputación General de Aragón". A: *Actas de las IV Jornadas de Archivos Aragoneses*. Zaragoza: Diputación General de Aragón, Departamento de Educación y Cultura, 1994.
- Arxiu Regional de la Comunitat Autònoma de Madrid.
  - HEREDERO BERZOSA, Mercedes. "Aplicación del proyecto piloto de implantación del plan sectorial para los archivos del Gobierno y Administración autonómicos, en los archivos de oficina y central administrativo de las consejerías. Consejería de Cultura". A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 461-474.
  - DUPLÁ DEL MORAL, Ana. "Metodología para la identificación y valoración de los fondos documentales de las Administraciones Públicas. Concepción y experiencias del Centro Regional de Archivos de la Consejería de Cultura. Comunidad de Madrid". A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 415-434.

3. ARXIVS MINISTERIALS

- Arxiu Central del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació; Afers Estrangers; Cultura; Educació i Ciència; Hisenda; Indústria i Energia; Interior; Justícia; Obres públiques i Urbanisme; Presidència del Govern.
  - ÀLVAREZ GARCÍA, Carlos. "Los archivos de la administración central en España: sus fondos, organización y descripción de los mismos". *Boletín de ANABAD* (Madrid), núm. XXXVII (1987), pàgs. 111-157.
  - LOZANO RINCÓN, Mª José; ROMERA IRUELA, Enrique (ed.). *Guía del Archivo del Ministerio de Asuntos Exteriores*. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, 1981.
  - CARMONA DE LOS SANTOS, María (ed.). *Guía del Archivo Central del Ministerio de Educación y Ciencia*. Alcalá de Henares: Ministerio de Educación y Ciencia, 1975.
  - SERRA NAVARRO, Pilar (ed.). *Ministerio del Interior: guía del Archivo Central*. Madrid: Ministerio de Cultura, 1981.

- *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.
- DE LA FUENTE COBOS, Concepción (ed.). *Guía del Archivo General del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo: Fondos documentales de Obras Públicas*. Madrid: Dirección General de Bellas Artes y Archivos, 1983.

4. ARXIUS D'UNITATS DIRECTIVES DE MINISTERIS

- Arxiu de la Secretaria d'Estat d'Economia i Comerç.
- Arxiu de la Direcció General d'Assegurances.
  - ÁLVAREZ GARCÍA, Carlos. "Los archivos de la administración central en España: sus fondos, organización y descripción de los mismos". *Boletín de ANABAD* (Madrid), núm. XXXVII (1987), pàgs. 111-157.
  - *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.

5. ARXIUS DE DELEGACIONS TERRITORIALS DE L'ESTAT O DE COMUNITAT AUTÓNOMA

- Arxiu de la Delegació d'Hisenda de Terol.
  - *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.
- Arxiu de la Delegació Provincial de Proveïments i Transports de Burgos.
  - GENERELO LANASPA, Juan José; LASO BALLESTEROS, Ángel. "La documentación de las delegaciones provinciales de abastecimientos y transportes: problemas de identificación." A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 125-137.
- Arxiu del Servei Provincial de Cultura i Educació d'Osca.
  - BOLEA NUENO, Ángel. "Los Archivos en los Servicios Provinciales de la Diputación General de Aragón: Servicio Provincial de Cultura de Huesca". A: *Actas de las IV Jornadas de Archivos Aragoneses*. Zaragoza: Diputación General de Aragón, Departamento de Educación y Cultura, 1994, pàgs. 85-100.
- Arxiu del Servei Provincial de Sanitat, Benestar Social i Treball de Terol.
  - FORTEA GÓMEZ, Juan. "Archivo del servicio provincial de sanidad, bienestar social y trabajo de Teruel". A: *Actas de las IV Jornadas de Archivos Aragoneses*. Zaragoza: Diputación General de Aragón, Departamento de Educación y Cultura, 1994, pàgs. 113-118.
- Arxiu de la Delegació Provincial de Cultura de La Corunya.
  - DÍAZ VÁZQUEZ, Beatriz; MARTÍNEZ GARCÍA, Luis; SÁNCHEZ QUINTEIRO, Cristina: "Delegación Provincial de Cultura de A Coruña". A: *Actas de las primeras jornadas sobre metodología para la identificación y valoración de fondos documentales de las administraciones públicas*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1992, pàgs. 361-369.

6. ARXIUS HISTÒRICS PROVINCIALS

- Arxiu Històric Provincial d'Alacant, Àlaba, Albacete, Almeria, Astúries, Àvila, Badajoz, Burgos, Càceres, Cadis, Cantàbria.
  - *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed.
  - URDIAIN MARTÍNEZ, Mª Camino. *Inventario de documentos. Archivo Provincial de Álava*. Vitoria: Diputación foral, s. a., tomo I.
  - *Archivo Histórico Provincial. Burgos* (tríptic). Junta de Castilla y León, Consejería de Cultura y Turismo, Burgos, 1993.

7. ARXIUS DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

- Arxiu General del Tribunal superior de Justicia de Catalunya.
  - *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5. Barcelona: Departament de Cultura, 1992, pàgs. 7-51 (Col. Guies, Inventaris, Catàlegs, núm. 7).

- Arxiu del Tribunal Suprem.
  - *Guía de los archivos estatales españoles: guía del investigador*. Madrid: Ministerio de Cultura, Inspección Técnica de Archivos, 1984, 2a ed., pàgs. 141-151.
- 8. ARXIUS ESTRANGERS
  - Arxiu Central de l'Estat (Itàlia).
    - *Guida generale degli archivi di Stato Italiani*. Roma: Ministero per beni culturali e ambientali, Ufficio centrale per i beni archivistici, 1981.
  - Arxiu del Districte de Porto (Portugal).
    - *Guia do arquivo distrital do porto: uma experiencia de tratamento documental-1990-1992*. Porto: Arquivo Distrital, 1993.
  - Arxius Nacionals de França.
    - FAVIER, J. (dir.); NEIRINK, D. (ass.). *La pratique archivistique française*. Paris: Direction des archives de France, 1993.
    - *Archives nationales: guide du lecteur*. Paris: Archives Nationales, 1990, 5a ed.
  - Arxius Departamentals d'Aude.
    - BLANC, Jean; ROBION, Claude-Marie. *Répertoire numérique de la série N: Administration et comptabilité départementales*. Carcassonne: Archives départementales de l'Aude, 1991.
    - BLANC, Jean. *Répertoire numérique de la série Y: Établissements pénitentiaires*. Carcassonne: Conseil Général de l'Aude, 1992.
  - Arxius Departamentals dels Pirineus Orientals.
    - BENAZET, Claire; CUER, Georges; ROSSET, Philippe. *Répertoire numérique de la série Z: Sous-préfectures. 1800-1940*. Perpignan: Archives départementales, 1991.
    - BOURGES, Jean. *Répertoire numérique de la série V: Cultes*. Perpignan: Archives départementales, 1957.
    - DELOS, Paulette. *Répertoire numérique de la série R: Affaires militaires et organismes de temps de guerre*. Perpignan: Archives départementales, 1974.
    - DELOS, Paulette. *Répertoire numérique de la série T: Enseignement, affaires culturelles, sport*. Perpignan: Archives départementales, 1977.
    - DELOS, Paulette. *Répertoire numérique de la série V: Cultes*. Perpignan: Archives départementales, 1981.
    - *Els documents d'Andorra als Arxius Departamentals dels Pirineus Orientals*. Andorra la Vella: Arxiu Històric Nacional, 1994 (Arxius estrangers, núm. 1).
    - PEYRE, André; CAUCANAS, Sylvie. *Répertoire numérique de la série U: Justice. 1800-1940*. Perpignan: Archives départementales des Pyrénées-orientales, 1995.
    - ROSSET, Philippe; CAUCANAS, Sylvie. *Guide des Archives des Pyrénées-Orientales*. Perpignan: Direction des Services d'Archives, 1984.
  - Arxius Nacionals de Québec.
    - *Normes et procédures archivistiques des archives nationales du Québec*. Québec: Ministère des Affaires culturelles, 1992, 4a ed., pàgs. 64-70.
    - CASAUULT, Denis; LÉVESQUE, Michel. *Guide de classification et de classement des documents et autres organisations de même nature*. Québec: Association des archivistes du Québec [1991?].
  - Arxius Nacionals d'Austràlia (NAA).
    - <http://www.naa.gov.au/>
  - Arxius Nacionals del Canadà (NAC).
    - <http://www.archives.ca/>
- 9. ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA
  - *L'Arxiu Nacional de Catalunya. Una institució al servei de l'administració de Catalunya, de la societat i de la cultura*. Opuscle núm. 1. Febrer 2000.
  - <http://cultura.gencat.es/arxius/anc>

Notes

- * Agraïm la confiança de la direcció de l'ANC que ens ha permès dur a terme aquest estudi i la seva aplicació.
- ** Inicialment, aquest treball es va plantejar com una tasca d'equip però, per diverses raons, finalment va recaure en les autores del text. Tanmateix, cal reconèixer les aportacions realitzades per cadascú. Així, M. Josep Miralbell va realitzar l'estat de la qüestió sobre les tendències més habituals que apliquen diversos centres d'arxius i, juntament amb Maite Pedrol, van participar en l'aplicació provisional dels nous criteris als fons ingressats a l'ANC fins al desembre del 1998. Per la seva part, Maria Utgés, atès que participava en el disseny arxivístic d'una aplicació informàtica per a l'arxiu, va dissenyar i/o ajustar les eines d'ofimàtica que facilitaven l'estudi per a la identificació dels fons.

Resumen

El artículo presenta la experiencia llevada a cabo en el ANC entre 1996 y 1999, en el proceso de reflexión e implantación de un sistema coherente de identificación, delimitación y reconversión de los fondos de la Administración. En primer lugar, se explica el planteamiento del proceso. A continuación se expone el estado de la cuestión, con un repaso de las diferentes teorías y prácticas archivísticas que fueron analizadas. Se concluye seguidamente que se identificará el fondo a partir del organismo productor, siempre que éste goce de un grado de autonomía suficiente, y a continuación se describen las convenciones que se han adoptado para identificar los fondos documentales. Finalmente, se ofrecen unas consideraciones sobre la conversión efectuada y el resultado obtenido.

Résumé

L'article présente l'expérience mise en œuvre à l'ANC, entre 1996 et 1999, dans le cadre du procès de réflexion et d'implantation d'un système cohérent d'identification, de délimitation et de reconversion des fonds de l'administration. On explique tout d'abord les tenants et les aboutissants du processus, puis on dresse un état des lieux, passant en revue les différentes théories et pratiques archivistiques qui ont été analysées. On en conclut que le fonds sera identifié à partir de l'organisme producteur, à condition que celui-ci possède l'autonomie suffisante pour ce faire.

Vient ensuite une description des conventions adoptées afin d'identifier les fonds documentaires, et l'exposé s'achève sur quelques considérations autour de la conversion effectuée et des résultats obtenus.

Summary

The article presents the experience carried out in the ANC, between 1996 and 1999, in the process of reflection and implantation of a consistent system of identification, delimitation and conversion of the Government's collections. Firstly the conception of the process is described. Then the current situation is explained, with a review of the various archival theories and practices which were analysed. It is concluded that the collection will be identified on the basis of the producer body provided that it has a sufficient degree of autonomy. This is followed by the description of the conventions which have been adopted to identify the documentary collections. The article concludes with a number of considerations on the conversion carried out and the result obtained.